

İNANÇLARIMIZ VE İTİKATLARIMIZ. Refik Engin

Yüz yıllar boyu nesilden nesille geçen günümüze kadar çeşitli evrelerden geçerek gelen inançlarımız günümüzdeki değişimi ile yozlaşma dönemine girmiştir. Her şeyi doğru bulmayan toplumları tamamen bazı güçlükleri ile yeniden yapılandırma istekleri ve süreci hızlandırılmıştır. Benliğimizi kimliğimizi kabul ediyoruz ama bu şekilde olursanız diye taviz koparmak istiyorlar. Bunun netice sinde birçok manevi değerlere saldırıyorlar. Kişi ve toplum yapısı bozuluyor.

Bunun neticesinde istedikleri gibi yönetecekleri bir sürü yaratmak amacındadırlar. Bu ortamı bulduklarında da amaçlarına ulaşmanın verdiği güç ile yeni toplum ve kişilere saldırarak güçlerini sınıyorlar. Toplumlar ne kadar değişse de yine de kabuk değiştirmeleri çok zaman almaktadır. Dilini ve dinini değiştirseler de, yeni yapılanmada törelerine ve geleneklerine sadık kalmak istemişlerdir. İtikat ve inançlarımızı anlatmadan evvel bunları açıklamak gereğini duyduk.

Geçmişe dönelim geçmişe yaşayalım diye bir iddiamız yoktur. Sadece toplumları zamana göre istekleri doğrultusunda bazı güçlerin kullanmalarını istemediğimizi bildirmek istedik. İstediklerine ulaşanlar bu gibi değerleri sonradan hatırlamamaktadırlar.

"İslam dinini kabul etmiş olan Türkler ve diğer kavimler eski dinlerinden kalan birçok inanç, gelenek ve ayinlerini yeni dinlerine sokmaya muvaffak olmuşlardır. Bu Şamanizm geleneklerini çoğu güya İslam talimatları imiş gibi yüz yıllar boyunca sürüp gelmektedir ." (İnan,1976:204)

Bu örneği; AMUCALAR'IN bir kısmı, 1868 yılında ŞEYH BEDREDDİN tarikatından Bektaşiliğe geçtiklerinde, hala uyguladıkları ortak kurallarda görüyoruz. Bu tür uygulamalar onları birbirine bağlamıştır. Birbirlerine düşman olmak yerine hoş görü ile davranıp bağlarını koparmamışlar. Umumiyetle Müslüman Türklerde ALTAY Şamanlığının gelenekleri yüzyıllar boyunca unutulmamıştır. X. yüzyıl başlarında İslamiyet i kabul etmeye başlayıp, XI. yüz yılın ilk yarılarında tamamen Müslüman olarak Horasan'a geçen Selçuklu Oğuzları, Dede Korkut hikâyelerinden anlaşıldığına göre, XV. Yüzyıl da birçok Şamanist gelenekleri muhafaza etmişlerdir.

Matem törenlerinde ölünün bindiği atın kuyruğunu kesmek, kurbanlar kesmek, aş vermek, kırkını senesini anmak, aynen uygulanmıştır. Bu Oğuzların torunları olan bu günkü Anadolu ve Balkan Türkmenleri arasında, eski inanç ve geleneklerinden derin izlere rastlamak mümkündür. Bunlar albastıdan ulu ağaçlara, yadırlardan, bilinmeyen güçlere kadar aynen uygulanmış ve inanılmıştır. Toplumları dinler, diller mekânlar bir arada tutmamıştır. Gelenek görenek itikatların birçok dini, dili milletleri bir araya getirdiği görülmüştür.

Hoş görü bir ilaç gibi olmuş toplumları birleştirmiştir. Ad koyulma geleneğinden hastalıklardan korunma çarelerine kadar birçok gelenek yaşamlarının bir parçası olmuştur. Birçok aydınımız bu konularda büyük araştırmalar yapmışlardır. Bunun önemini anlatmaya çalışmışlardır. Bunu yaparken de toplumlara iyi bir üslup ile yaklaşıp onları kırmamak için bazı değerlere saygılı davranmışlardır. Bu gibi değerlere halkın ne kadar bağlı olduğunu bilen düşmanlar, işgal yıllarında bu gibi inançların tersini yaparak oranın halkını kıskırtıp, yıldırıp kaçırmaya çalışmışlar, yadırlarını yakmışlar, kutsal değerlerine leke sürmüşler, camilere domuz sokup caddelerde dolaştırmışlardır.

Ekonomik olarak çökertilen Türkler kültürel bakımdan da çökertilmeye çalışılmıştır. Alatlı ve Belören köylerinin ilkokulu Rus Kazakları tarafından meyhane yapılmıştır. (Erkan,1969:209)

Belören köyü Amuca Kabilesinin, Bulgaristan'da kalan köylerinden olup, 93 harbi öncesi 300 hane imiş. Bu iki köyün harita çok yakın olması Alatl köyünün Ahlatlı olması gerektiği kanısındayız. Alatl köyü bu günkü sınırlarımız içinde ki Ahlatlı köyü olup olmadığını kesin bilemiyoruz. Çünkü şivelerinden dolayı H harfi pek söylenmemektedir. Ahlatlı köyü ile geniş açıklama Ahlatlı köyü tarihçesinde anlatılmıştır.

MATEM AYI VE AŞURE GELENEKLERİMİZ.

AŞURE: Arap aylarında Muharrem'in onuncu gününe rastlayan güne aşure derler. Bizde ise, bildiğimiz tatlı aşu verilmiş isim olarak kullanılır. Aşure günü için çoğu sonradan çıkarılmış söylentiler vardır.

Hız. Âdem'in ilk günahından dolayı ettiği tövbenin bu gün kabul olunduğu, Hız. İbrahim'in bu gün ateşten kurtulduğu, Hız. Yakup'un, oğlu Yusuf'a kavuştuğu gün, Hız. Nuh'un bindiği geminin tufan bitip sular çekilince Cudi

dağına yine bu gün oturduğu söylentileri gibi. Ve yine Hz. Peygamber efendimizin ve Hz. Ali'den rivayet edildiği kaydıyla bu güne rastlayan olayları şöyle dizilmektedir.

- Hz Musa kavmini, firavunun şerrinden bu gün kurtarmıştır.
- Tanrı, Hz. Âdem'in tövbesini bu gün kabul etmiştir. İdris nebi bu gün Sema'ya alınmıştır.
- Hz. Nuh'un gemisi bu gün Cudi dağına oturmuştur.
- Hz. İbrahim Peygambere bu gün Halillullah (Allah dostu) adı verilmiştir.
- Yine Hz. İbrahim Peygamber bu gün dünyaya gelmiştir.
- Yine Hz. İbrahim Peygamber bu gün Nemrut ateşinden yanmamıştır.
- Süleyman Peygamberin tövbesi bu gün kabul edilmiş ve mülkü kendisine iade edilmiştir.
- Hz. Eyüp Peygamber dertlerinden bu gün şifaya kavuşmuştur.
- Hz. Yunus Peygamber bu gün balığın karnından çıkmıştır.-Hz. İsa Peygamber bu gün göğe çekilmiştir.

Aşure, bakla, nohut, kuru fasulye, kuru incir, kestane, fındık, kuru üzüm gibi maddelerden en az on iki çeşit katılarak yapılır. İçine şeker katılır. Aşure piştikten sonra, kaplara konur. Üzerine, susam ceviz içi de konur. Bazı yerlerde tarçın tozu da konulur. Müslümanlar arasında öteden beri Muharrem'in onuncu günü aşure denilen bir tatlı çorbanın pişirilip konu komşuya dağıtılması ve muhtaç kimselere verilmesi adettir.

Hz.Muhammed'in torunu olan Hz.Hüseyin Kerbela'da da yine muharrem ayının onuncu cuma günü şehit edildiği için onun ve onunla birlikte Kerbela'da şehit olanların ruhu için pişirilir ve dağıtılır olmuştur. İslam'ın Şia'dan olanları, Muharrem'in onuncu gününe kadar matem tutarlar. Hz.Hüseyin'e yapılan son derece haksız, canavarca zulüm ve cinayet onun şehit edilmesinin faziletini kat kat arttırmıştır.

Muharrem'in tayini.

Kurban bayramının Zilhicce ayının onuncu günüdür. Bu günden itibaren 20 gün sayılır. 20.ci günü zilhiccenin otuzuncu yani son gündür. O akşam matem orucuna niyet edilir.

Ve niyet tercümanı okunur. Ertesi gün Muharrem'in birinci günüdür. Su orucu başlar. Devamlı olarak onuncu günün akşamına kadar(yani Hz. Hüseyin'in şehit olduğu zamana kadar) su içilmez. On muharrem günü öğleye doğru su iftarı yapılırken tercüman okunarak oruç açılır. Aslında Kerbela'da olayında su, ayın yedinci gününden onuncu günün öğlesine kadar kesilmiştir. Aslı budur. Hürmetten on gün su içilmez.

MUHARREM matem.

Kurban bayramı, onun zilhicce günüdür. O günden itibaren yirmi gün sayılır. O akşam oruca niyet edilir. Ertesi sabahtan itibaren matem orucu başlar. Bu hesap ayın otuz gün çektiği hallerde doğrudur. 29 gün çektiği zaman bir gün geç kalınmış olunur. On gün devamlı olarak su içmeden ve eğlencelerden uzak tutularak uygulanan bu matem, insanların şerefine ve masum mazlumlarına, yine insanların kötü zalim olanlarından geriye getirilmesi imkânsız bir faciyanın kefareti ödeme duygusu da taşır. Bu matem günleri içinde Bektaşiler, birbirine yolda rastlayınca veya bir meclise girince birbirine niyaz etmezler, sadece "YA İMAM" derler. Karşılık olarak "YA HÜSEYİN" diye cevap verirler. Muharrem ayı içinde birbirine mektup yazmazlar, haberleşmezler, kurban vesaire hayvanat kesmezler. Matem günlerinde on gün devamlı olarak gece gündüz su içmezler Sulu gıdalar alınabilir. Matem gününde saç sakal tıraş edilmez. Eğlence düğün yapılmaz Düğün ve eğlence yerine gidilmez. Çamaşır değiştirilmez. Karı koca münasebetleri kesilir. Sema dönülmez. Hasta ve seferde bulunanlar, ihtiyarlar matem orucu tutmayabilir. Kadınlarda gebelik ve doğum durumunda olanlar yavrusuna süt verme zamanlarında kaza etmek üzere oruç bırakılır. Çok zayıf olanlar esir olanlar, mahkûmlar, ağır işçiler için mecburiyet yoktur. Bu hususta Bakara Suresin de 184-185 ayetlerinde kayıt vardır. (Noyan,1991:129-132)

KARBELA, Bağdat'ın 90 Km. kadar güney batısın da, Fırat nehrinin sağ kenarında 25 Km. mesafede, Osmanlıların devrinde vücuda gelmiş bir şehirdir. Bektaşiler buraya "Kerb-Ü-bela" derler Kerb, tasa keder demektir. Hicretin 16.cı yılının 10 muharrem cuma günü (18 Ekim 680) öğle vakti Hz. Ali 'nin küçük oğlu ve Hz. Muhammed'in, kızı Fatma'dan doğan torunu Hz. Hüseyin'in şehit olmasıyla sonuçlanan Kerbela faciası, İslamiyet'in bütün mensupları arasında nefret ve lanetle anılan alçakça bir cinayettir. Muaviye'nin melun oğlu Yezide biat etmeyen Hz.Hüseyin,

Küfe'lilerin ısrarlı daveti üzerine ailesi efradı, akraba ve dostları ile bir kabile halinde hareket etmişti. Yezit melun, bu kabileyi Kerbela'da mevkiinde sardırması. Fırat nehri ile aralarını keserek susuz bırakmıştı. Yezide biati tekrar eden Hz. Hüseyin tarafı yüz kişi kadardı. Karşılarında binlerce kişilik bir ordu vardı. Ölümü göze alarak yiğitçe döğüşmüşler, bunlardan 72 si şehitlik yüceliğine ermişlerdir. Hz. Hüseyin'i şehit eden Şimrül Cevşen adında bir melundur. Hz. Hüseyin'in vücudunda 70 yarası olduğu birçok kaynaklarda kaydedilmektedir. Cem dergisinin 1994 yılı 37.ci sayısının 4.cü s.da Bektaşî ve Alevilerde Muharrem ayı hakkında, aşure ve matem erkânı ad lı makalede geniş bilgi verilmektedir.

Bu notlara, Bektaşîlik ve Alevilik kitabında da yer verilmiştir. Bu alçaklık özellikle Şia arasında derin tepkiler yaratmıştır. Anadolu da Bektaşî ve Alevi topluluğu başta olmak üzere, hemen hemen bütün mistik kurum mensupları tarafından derin bir hüznle karşılanmaktadır. Muharrem ayında Kerbela şehitleri için matem tutulmakta, bu cinyeti işleyenlere gönülden lanet yağdırılmaktadır. Bu mezbahane savaş ta ana kucağında yavrulara kadar herkes, delik deşik edilerek öldürülmüştür. Sadece Hz. Hüseyin'in oğlu Hz. İmam Zeynel-Abidin, hasta oluş sebebi ile kurtulmuş ve soy bundan türemiştir. Bu sebeple kendisine Âdem-i Sani -ikinci Âdem derler. Şehit olanların başları bedenlerinden ayrılmış vücutları üzerinde atlar koşturularak çiğnenmiştir. Ehli-Beyt kadınları çıplak develere bindirilerek, Küfe'ye ve oradan Şam'a yollanmıştır. (Noyan,1991:129)

Trakya da günümüzde tüm Ehli-Beyt i seven tarikatlar matem ayı olan Muharrem de erkânlarına göre ibadetlerini ve inançlarını serbestçe uygulamaktadırlar. Aşure ayının 7. Günü Trakya da ki Amuca Kabilesi Babagan kolu Bektaşîleri Hz. Hüseyin' in yedisini, erkân açarak yaparlar. O gece bir Mürşit'in veya Dervişin evinde canlar toplanır. Oraya gelen canlar yanlarında un, şeker ve bir miktar yağ getirirler.

Halk arasında inanca göre: Hz. Hüseyin efendimiz Kerbela'da yedinci günün akşamı etrafında sağ kalanları toplayarak bazı şeyleri izah ederek sonra oradakilere hitaben "Ey inanlar bizi gelecekte kötü olarak anılacak kaderimizin ardından yedimizi yapacak kimse kalmayacaktır. Biz kaderimizin helvasını kendimiz bu akşam yapacağız" der.

Bu gün matem geleneklerimizde göçünen bir canın (Vefat eden) yedisi yapılmaktadır. Aslı bu olay olmamakla ölüm sonrası bazı geleneklerin birçok toplumda birbirine yakın olması araştırılması gerekmektedir. Elde kalan un, şeker ve yağ ile helva yapılır. Bu gün hala kabile mensupları yedisinde un helvası yapıp konu komşusuna dağıtır. Bu olayın, inanca göre HÜR GAZİ helvasına da bağlandığı halk arasında söylenmektedir. Bazı Kırklareli köylerimizde Hür Gazi pilavı ve Hür Gazi Helvası yapılmaktadır.

HÜR GAZİ PİLAVI.

Hür Gazi, muharrem ayının beşinci günü İmam Hüseyin Efendimize tabii olmuştur. Hür Gazi Hz.Hüseyin tarafına geldiğinde pilav yenilmekte imiş. Tabii Hür Gaziye de pilav ikram edilmiş. Bunu yâd etmek için pilav pişirilip ikram edilir. Pilavda kullanılacak etler matem evveli kavrulup hazırlanır. Pilavda okunan gülbank ve tercümanlar Mürşitlerce veya dervişlerce ayakta okunur ve orada bulunan cümle canlarda ayakta dinler. Hür Gazi adına Kırklareli'nin Çeşmekolu köyünde her yıl muhabbet açılmaktadır.

HÜR GAZİ HELVASI.

Matemin yedinci günü Hür Gazi ve kardeşi şehit düşerler. Ker belanın ilk şehitleri için helva yapılır. Helva iftarı açtıktan sonra yenilir. Yine bir Mürşit veya Derviş tarafından gülbankler ve dualar ayakta okunur, dinlenir. Mürşit eşliğinde yapılan törenlerde dem alınmaz. Hüseyin Efendimiz için tutulan yas, Muharrem'in onuncu günü son bulur. Bu gece içinde toplanılıp Kerbela vakası ile ilgili kitap ve dergiler okunur. Huşu içinde (Gönülden aşk ile) dinlenilir. Onuncu gün iftar açımında üçleme yapılarak şerbet içilir. Daha iki gün oruca devam edilir. Sebebi, ise İmam Zeynel Abidin'in kurtulması için olur. Veya bir başka inanca göre, İmam Hüseyin Efendimizin ve şehitlerin cenazeleri 12 Muharrem de defnedilmiştir. Babagan kolu Bektaşîlerinde Çorba(Aşure) Muharrem'in onuncu günü DEDEBABA tarafından pişirilir. Günümüzde DEDEBABA makamında Ali Haydar Ercan'dır. Dede baba dünyada bir adettir. Halifelerin arasında seçilir. 11. günü Halife Babalar tarafından aşure kaynatılır. Halife Babaların sayıları 11 olarak sınırlandırılmıştır. 12. gün Mürşitler veya dervişler aşure pişirirler. Bütün canların katkısı ile alınan aşure malzemesi,

görevliler ile meraklılar ve hizmet aşkı duyanlarca hazırlanır. Önce keşkek hazırlanır.(Buğday pişirilir.) Buğday (keşkek) önce Mürşit tarafından ezilmeye başlanır. YA İMAM AH HASAN VAH HÜSEYİN SELAMULLAH SALAVATULLAH YA İMAM HÜSEYİN LANETULLAH ALA KATİLİL HÜSEYİN der ve keşkeği karıştırmaya başlar. Mürşitten sonra keşkeği karıştıran keşkeği ezerken tokmak veya kepçeyi niyazlayarak en az üç defa babanın söylediğini tekrar eder. Değişim ile aynen tekrarlar yapılarak keşkek ezilir. Daha sonra diğer malzemeler ilave edilerek çorba pişirilir.¹

Yedisi akşamı, Kerbela da şehit düşenlerin anısına meydan açılır, çer ağlar uyandırılır namazlar niyazlar kılınır. Yukarıda uzun olarak anlatılan inançlardaki gibi toplanılan evin içine yani meydan evine girilirken, normal zamanlarda HÜ DOST denilir. Bu gün de el pençe durarak YA İMAM denilir. İçerdekiler hep bir ağızdan sakin bir sesle YA HÜSEYİN SELAMULLAH-İ ALEL HÜSEYİN LANETTULLAH- i ALA KAATİLİL YA HÜSEYİN YEZİDİN KAVMİN denilir. Yani Hz. Hüseyin'i katleden yezit ve kavmine lanet olsun denilir. O gece yemek sonu hemen yapılan helva da sofralara konulur. Bir muharrem ayında Şeyh Bedreddin 'ilerin meydanında bulunduğumda Bektaşilere nazaran bazı farklılıkların olduğunu gördüm. Çorba o gece sofralara getiriliyor. Bu andan itibaren yas bitmiştir denilerek sema dönüyorlar. Oruçları ve tutulma şekli tamamen değişik olarak belirtiliyor. Bize bu konuda açıklama istediğimizde, "Bizde sadece tuz ile ekmek yenilerek dayanabildiğine tutulur. Eğer matem boyunca tam olarak tutan bir kurban keser diyorlar. Erkanlarında fazla bir değişiklik yapılmıyormuş. Şeyh Bedreddin 'ilerin bir erkâna (Muhabbete) bir baba geldiğinde, tüm canlar bir gün Hak için iki günde yol hakkı için oruçları vardır. Şeyh Bedreddin 'ilerin orucunu anlatan bu nefesin büyük bir ihtimalle Serez'li PİR SULTAN Abdal'a ait olduğunu sanıyoruz. Genellikle Trakya'daki Ehli Beyt tarikatlarında Serezli PİR SULTAN ABDAL nefeslerine daha sık rastlamaktayız.

Yinede günümüze kadar gelen bu nefeslerin uzman kişilerce toplanıp derlenmesi iyi olacaktır.

Matem aylarında şehit düşüldü
Akan damarında al kan bulundu
Tutmayanlar zahir batın anıldı
Erenler onlara hasım olunuz

Erenler evliyalar kolunca gider
Birini tutana Hak yardım eder
İkisini tutanın önünce gider
Böyle nasip oldu mu mümin olana

Üçünü tutana sual sorulmaz
Dördünü tutana azap buyrulmaz
Beşini tutana sual sorulmaz
Böyle nasip olmuş mümin olana

Altısını tutanlar bunda Hak olur
Yedisini tutanın kalbi pak olur
Sekizini tutanlar cömert hal olur
Böyle nasip olmuş mümin olana

Dokuzda soyunup donlar yuyulur
Onunda arınıp esvap giyilir
On birini tutanlara kurban buyrulur
Böyle nasip olmuş mümin olana

PİR SULTAN'IM yüreklerimiz gümledi

¹ Kaynak kişi. Orhan Bulut, Tekirdağ/Çorlu. 1944. Öğretmen

Mümin olan canlar böyle dinledi
On ikisi tutanların aşı kaynadı
Böyle nasip olmuş mümin olana.

(Bu nefes Kırklareli'nin Çeşmekolu köyünden Gablı Mustafa Güvener'in defterinden alınmıştır).

HAZRETİ ALİ ORUCU.

Hazreti Ali 598 Yılında Mekke'de doğmuş 661 yılında Küfe de Ramazan ayının 16 cı günü namaz kılarak Şimr denilen bir melun tarafından yaralanmıştır. 5 Gün bu yara ile yaşamış ve ramazanın 22. günü Hakk'a yürümüştür. Bu gün Amucalar'ın Bektaşilerinde Her ramazan ayının 16 günü akşamından başlayarak 5 gün MUHARREM ORUCU tutulur. Bu 5 günde Muharrem ayında uyulan tüm kurallar geçerlidir. Oruç bu beş günde ramazan orucu gibi değildir.5 gün içinde su ve sulu gıdalar yenilmez. Orucu mayasız tuzsuz çörek ve tuz ile tutarlar. Kan ve kana benzeyen yiyecekler yenilmez ve içilmez. Hayvani gıdalardan yenilmez Karı koca ilişkileri, her türlü şenlikler, düğün ve benzeri toplantılar kesinlikle yapılmaz. Gülmek, aynalara bakmak, süslenmek kesinlikle yapılamaz. Çamaşır değiştirilmez. Ramazan ayının 16.cı günü tüm canlar bir mürşidin evine toplanıp meydan açar ve çer ağlar uyarılır, namazlar niyazlar kılınır. Matem muhabbeti yapılır. Bu beş günde semah dönülmez. Hayvan kurban edilmez. Oruca niyet bu gece başlanır. Bu geleneğimiz Kırklareli ve köylerinde halen yapılmaktadır.²

Günümüzde halen Kırklareli ve yöresinde Amucalar'ın Bektaşi kesimlerinde her ramazan ayının 16 cı günü akşamı belli. Merkezlerde toplanılıp muhabbetler açılır. Meydan açılışları normal muhabbetlerden farklı olarak matem erkânına göre icra edilir. Aslında Ali Haydar Harpaslan Baba Kırklareli'nin Yeni Bedir köyünde muhabbet esnasında Hz. Hüseyin için bir matem orucu olmasına rağmen Babaları Hz. Ali için bir matem orucu eksikliği duyulduğu için bu uygulamanın Bektaşiler tarafından yapıldığı anlattı.

Amucalar'ın Bektaşi ve Bedreddin'leri muharrem ayında yola girip nasip almayı makbul görüyorlar. On ikinci günün akşamı kurbanlar tıglanıyor. Çer ağlar uyandırılıp meydanlar açılır. Namazlar niyazlar kılınır. Canlar arasında dargınlar varsa bu günde dargınlık ayrılık bizim meydanlarımıza yaraşmaz deyip barışmaları sağlanır. Bu gece sadece matem nefesleri okunur. İmam Hüseyin Efendimiz için gözyaşı dökülür. Bedreddin'iler de matem ayı muhabbeti bir gece yapılıyor. Bektaşilerin çoğunluğunda iki gece yapılmaktadır. Matem on ikinci günü sabahı aşurelik buğday temizlenip ezilir. Kaynaması için tüm hazırlıkları tamamlanır. Aşureye halkımız çorba da demektedir. Çorbayı kaynatacaklar çorba pişene kadar uyumazlar. Genelde gecenin geç saatlerine kadar sürer. Pişince soğuması için gerekli hazırlığını yaparak yatarlar.

Eskiden çorba pişirilmesi, araç gereçlerin ve çorba kazanlarının kaynayaacağı kurulukların yokluğu nedeniyle günümüze göre hayli eziyetli imiş. Yaz aylarına gelen matem aylarında, çorbalara mersiye erken okunur, herkes işine sonra gider. Sabah muhabbetine işi olmayanlar kalır. Akşam tüm gece boyunca pişmesi için uğraşılan aşure belirlenen bir yere alınarak mersiye öncesi geleneksel tören başlatılır. Burada sembolik olarak Kербela toprağından çakı ile çok az olmak kaydı ile kazanlara mürşit tarafından konulur. Baba veya derviş orada bulunanlara günü önemini belirten kısa bir konuşma yapar. Sonra kazanların üzerinde enine konulmuş kepeçyi alarak YA İMAM diyerek kazanı önce sağa sonra sola tekrar sağa çevirir. Birden fazla kazan varsa aynı işlemi onlarda da tekrarlar. Kepeçyi daha sonra, tarikat kuralına göre, Babalardan sonra dervişler niyazlayarak alır, aynı işlemi tekrarlar. Dervişlerden sonra erler ve bacılar bu işlemi yaparlar. Orada bulunanların hepsi bu işlemi yaptığı gibi zaman açısından kısaltma yapılacaksa belli sayıda kişiden sonra mersiye okunmaya geçilir. Kazanlar başına gelen YA İMAM dediğinde orada bulunanlar YA HÜSEYİN SELAMULLAH-İ ALEL HÜSEYİN LANETTULLAH-İ ALA KAATİL YA HÜSEYİN diyerek onu şehit edenlere ve kavimlerine lanet okunur. Kazanların üzerinde bulunan çorbanın yemişleri Kербela şehitlerini temsil eder. Nasıl katledildiğini ve dağıtıldığını gösterdiği için uygulanır. Daha sonra Kербela şehitleri için dualar okunur. Aşağıda verilen örnekte bu işlemin nedeni daha değişik bir şekilde anlatılmaktadır.

² Kaynak kişi. Zeynel Aktaş.1939 Lüleburgaz/Yenibedir köyü. İlkokul. Şerife Aktaş. Kırklareli/Karınca. 1941.İlkokul.

Dergâhlarda Mürşit kazan başına gelir, Ya Hüseyin diye kepçeyi eline alır. Verilirken de" Ya Hüseyin " diye verir. Aşure Arap harfleri ile çifti vav çizer, gibi karıştırılır. Çifte vav'a gelince vav harfi ebcele (Allah) tutaradır. Böyle yapılması Allah'ı zikretmek gibidir. (Noyan,1991:129)

Karıştırma işlemi bitince tüm canlar meydan evine girer. Meydan evinin ortasına çorbadan alınan bir miktar bir kap ile konulur. Bu yerden biraz yüksekte bir sehpa üzerine de konulmaktadır. Çorbanın üzerine yeşil bir örtü örtülmüştür. Derviş Orhan Bulut'un verdiği notlarda, bu örtü beyaz, kırmızı, yeşil olarak belirtiliyor. Örtü üzerine tahta kaşıklar konulmuş tur. Çorba tası, Hz. Hüseyin'in kesik başını temsil eder. Üzerinde ki yeşil örtüye gelince: Hz. Hüseyin efendimizin kesik başı yezidin önüne getirildiğinde Ehli Beyti seven kadınlar onun bu halini, düşmanları görmemesi için başlarından tüm örtüleri canları pahasına çıkararak kesik başın üzerine örtmüşler. En üstede yeşil bir örtü gelmiş. Bu günde yeşil örtü örtülmesi bunun içindir. Mürşit, derviş veya ağzı iyi laf yapabilen bir can bu olayı oradakilere, o anı yaşıyormuş gibi içtenlikle anlatır. "Ey Muhibban kardeşler, Yezit melunu ve İbni Ziyad ve diğer emir kulları lainler dünyada hiç bir zalimin yapamadığı kötü hareketleri Hz. Muhammed efendimizin torunlarına, yakınlarına yapmıştır. Susuz bırakıp birer birer şehit ettiler. Cesetleri üzerinde atlar koşturdular. Kellerini mızraklara takıp eş ve kızlarını çıplak olarak develere bindirip kızgın güneş altın da çöllere günlerce büyük eziyetler gördüler. Kafile Şam'a gelince Yezit isyan çıkacak korkusu ile İmam Zeynel efendimizi huzuruna aldı. Güya özür diledi. Haberi olmadığını bildirdi. Çevresine matem ve oruç emretti. Ne dilerse yapacağını vaat etti. Zeynel Abidin babasının kesik başını alarak aile efradının yanına döndü. Başta Zeynep ana (Hüseyin' in kız kardeşi) olmak üzere Ehli Beyt hanedanı ağlayarak, feryat ederek İmam Hüseyin efendimizin başını beyaz, kırmızı ve yeşil atlaslar sarıp mersiyeler okudular. İşte bizde, büyük serdar-ı Şüheda Hz. İmam Hüseyin efendimizin mübarek başını temsilen Ehli Beyt gibi onların huzurunda ağlıyoruz, mersiye okuyoruz. Can kulağı ile dinleyelim. Kalbimizde ağlayalım. Hak Erenler cümlemizden hoşnut ve razı olsun.³

Baba, Derviş veya yâda sesi güzel olan biri mersiyeyi okumaya başlar. Amuca Bektaşileri Safii' nin mersiyesini okumaktadırlar. Her iki sırada ara nakarata okunur. Bu arada gerçekten içtenlikle gözyaşı dökenler olur.

Ağlamayanlarında gözleri dolar. Mersiye bitiminde, mevsimi ise, hurma ve tatlı bir şey dağıtılır. Sonra o meydana getirilen çorbadan herkes evvelden dağıtılan kaşıklar ile çorbadan alır. Daha sabah muhabbetine başlanır. Matem nefesleri yerine normal nefesler okunur. Çorbanın pişirilmesinde emeği geçen iki kişi Mürşit huzurunda hayır dualar alırlar. Bazı köylerimiz mahalle mahalle ayrı yerde çorba pişiriyorlarmış. Bazen birkaç hane bir araya gelerek çorba pişirir, mersiye için bir mürşidi çağırırlardı. Eskiden köylerimizde çorba ilk önce küçük çocuklara verilirmiş. Eğer matem ayı okul zamanında ise önce ilkokul talebelerine verilirmiş. Mersiye okunurken tüm canların hepsi ayakta söylerler. Mersiyeyi okuyanın yanında bir kişi elinde çerağ ile durur. Çerağ veya çirak meydanlarımızda mum'a verilen addır. Her iki sıradan sonra söylenen şu nakarattır.

Ey nur-i çeş-mi Ahmed-i Muhtar ya Hüseyin.

Mersiye bitiminde erkâna göre gülbankler çekilir. Matem ayın da okunan mersiyenin okunuş sırasına göre selam namesi, Salavatı, Mersiye ve mersiye duasını yazıyoruz. Mersiye okunurken en sonunda tekbirler çekilir. Mersiyeye başlamadan evvel üç defa İhlas suresi ile ve bir defa Fatıha sureleri okunur.

MERSİYE SELAMNAME.

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM HÜÜ DOOST: BİSMİ ŞAH ALLAH ALLAH.

³ Kaynak kişi. Orhan Bulut. Tekirdağ/Çorlu. 1944. öğretmen.

Ya İmam ya Hüseyin selamullah-i alel Hüseyin lanetullah-i ala kaatil ya Hüseyin lanettullah kavmi yezidin zalimin.

BİSMİ ŞAH İSMİ ŞAH CİSMİ ŞAH , EVVELİN AHİRİN MERSİYE-Yİ İMAM -ELHÜASEYİN.

Es selam aleyke ya Resul ALLAH Es selam aleyke ya Habib ALLAH
Es selam aleyke ya Nebiyullah Es selam aleyke ya Eminullah
Es selam aleyke ya Hatice tül Kübra Es selam aleyke ya Muhammed İbni Abdullah Es selam aleyke ya Seferatullah Es selam aleyke ya İmamül Müttakim
Es selam aleyke ya Emirel muminin
Es selam aleyke ya Resulin Emin Es selam aleyke ya Fatime tül Zehra
Es selam aleyke ya İmamün septiğin Es selam aleyke ya Seyidelil nisail alemin
Es selam aleyke ya Hatice Kübra Es selam aleyke ya İmamül müminin
Es selam aleyke ya İbni Muhammed ül Zeki
Es selam aleyke ya İmamül Hasanül Müçteba
Es selam aleyke ya Aba Abdullah
Es selam aleyke ya İbni resul Allah
Es selam aleyke ya Emirel müminin
Es selam aleyke ya İbni Fatimetül Zehra
Es selam aleyke ya Kudretül ayni Habibi hüda
Es selam aleyke ya Gücel küşeyi sırrı hüda
Es selam aleyke ya İmamın Hüseyin şah şehidi desti Kerbela
Es selam aleyke ya Ali ceddike ve bike ya Ali kudretüke ve mevalike vel müminin rahmetullahi ve berakeallahü ve selamı Aliyel Mürselin ve melakatühü ve mukarrebünullahu Tala aleyhim ecmein vel hamdillahi rabbil Alemin.

SELAMNAME'nin Türkçesi.

Selam sana ey Tanrının elçisi. Selam sana ey Tanrının sevgilisi. Selam sana ey Tanrının yalvacı. Selam sana ey Tanrının yarattıklarının hayırlısı. Selam sana ey Abdullahoğlu Muhammed. Selam sana ey temizliği (Safvetullah). Selam sana ey suçtan sakınanların imamı. Selam sana ey inanmışların başbuğu. Selam sana ey güvenilir Tanrı elçisinin vasisi. Selam sana ey Fatıma-tüz Zehra. Selam sana ey iki torunun Hazreti Hasan ve Hüseyin'in anası. Selam sana ey âlem kadınlarının hanım efendisi. Selam sana ey Hatice-tül Kübra. Selam sana ey inanmışların anası. Selam sana ey eba Abdullah. Selam sana ey Tanrının elçisinin oğlu(Hüseyin) Selam sana ey inanmışların Baş buğu. Selam sana ey Fatıma-tüz Zehra'nın oğlu. Selam sana ey Tanrı sevgisinin (Hazreti Muhammedin) gözbebeği. Selam sana ey Tanrının Arslanı (Hazreti Ali nin) ciğer köşesi. Selam sana ey Kerbela Çölü'nün garip şehidi İmam Hüseyin. Selam sana ey atana babana anana ve kardeşine ev içine bilginlerine. Senden yana olanlara ve seni sevenlere. Tanrının rahmeti ve bolluğu üzerine olsun. Tanrı elçilerine onun yakını Meleklerle ve ermişlerin. Hepsine selam olsun. Bütün hamd(Erdemlikle öğüş) Evrenin Rabbi olan Tanrı'yadır.

MERSİYEYİ SALAVAT.

Esselatu vesselamı aleyke ya resullah Esselatu vesselamı aleyke ya Habibul lah Esselatu vesselamı aleyke ya Seyyidel alemin evvelin ahirin Mersiye İmamel Hüseyin.

Salavat sonrası mersiyeye girmeden evvel kendine has makamı ile şu satırlar okunmaktadır.

Ya Hazreti fahri alem MUHAMMED MUSTAFA, ya Aliyel Mürteza ya Fatime tül Zehra, Haticetül Kübra. Cihan kıl şehit atanı Müşteba ya İmamel Hüseyin. Ya yadigâr Hasan. Eyy Doost ona gidelim bu gün cümle müminen.

Mersiye'nin Selanamesi ve Salavatnamesi Ali Engin'in not defterinden ve okuduğu banttan yazılmıştır.(Sadayi'nin.)

Amuca Kabilesi'nin Bektaşilerinde bir matem orucuna başlanma sı, bir Mürşidin ihvanı ile birlikte niyetlenmesi eskiden beri yapıla gelmiştir. Bu şekilde yapıldığı zaman daha sevap olduğuna inanılmış ve uygulanmıştır. Matem

orucuna niyet edildiği zaman önce büyük bir tasa su konulur. İçine Kerbela toprağı ve Balım Sultan (tuz) atılır. Buna CEVHER denilir. Bu cevherden üç yudum alınarak oruca niyet edilir. Ertesi akşam bu su ile oruç bozulur. Bu işlem matem bitene kadar tekrarlanır. Tabii dilerirse bireysel uygulamada yapılabilir.

MATEM ORUCU GÜLBANK'I.

Bismi Şah Allah Allah. Erenlerin himmetine, Er Hak Muhammed Ali'nin aşkına, Hz. Hüseyin'i mazlum Şahı desti Kerbela matemine niyet ettim. Niyet ettim Kerbela da desti gamda şehit olanların temiz ruhlarına, niyet ettim Hz. Fatma tüz Zehra'nın şefatına, on iki İmam On dört masumu pak efendilerimizin hürmetine, On yedi kemer bestlerin hürmetine, hazır, zahir, gaip gerçek erenlerin yüce hürmetleri, üzerimizde hazır ve nazır ola. Yuf münkire lanet Yezid'e rahmet mümine HÜ DOOST ALLAH EYVALLAH.(EL MEDET YA HÜSEYİN) üç defa söylenir.⁴

Amuca Kabilesi Babagan kolu Bektaşileri Safi'nin Mersiyesini matem ayında okurlar.

SAFİ: XVI. yüz yılda yaşamış, mersiyesi ile üne kavuşmuş bir divan şairidir. Üç meclisli olarak düzenlenmiş bu mersiye, matem ayının Aşure törenlerinde, bütün tarikatlar tarafından okunur. Bu konuda iki mersiye vardır.

Birincisi Fuzuli'nin, ikincisi Safi'nindir. Bununla beraber Aşure törenlerinde başka mersiyeleler de okunabilir. Safi'nin Bektaşi olduğu kesin değildir. Edirneli Atarzade Safi olması olasılığını taşır.

iki sıra arasında "EY NUR-İ ÇEŞM -İ AHMED-İ MUHTAR YA HÜSEYİN ,EY YADİGARI HAYDARI KERRAR YA HÜSEYİN.diye nakarat okunur.

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM HÜÜ DOOST: BİSMİ ŞAH ALLAH ALLAH.

Ya İmam ya Hüseyin selamullah-i alel Hüseyin lanettullah-i ala kaatil ya Hüseyin lanettullah kavmi yezidin zalimin.

BİSMİ ŞAH İSMİ ŞAH CİSMİ ŞAH :EVVELİN AHİRİN MERSİYE-Yİ İMAM -ELHÜÀSEYİN.

Es selam aleyke ya Resul ALLAH Es selam aleyke ya Habib ALLAH
Es selam aleyke ya Nebiyullah Es selam aleyke ya Eminullah
Es selam aleyke ya Hatice t Kübra Es selam aleyke ya Muhammed ibni Abdullah Es se lam aleyke ya Seferatullah
Es selam aleyke ya İmamül Müttakim
Es selam aleyke ya Emirel muminin
Es selam aleyke ya Resulin Emin Es selam aleyke ya Fatime tül Zehra
Es selam aleyke ya İmamün septiğın Es selam aleyke ya Seyidelil nisail alemin
Es selam aleyke ya Hatice Kübra Es selam aleyke ya İmamül müminin
Es selam aleyke ya İbni Muhammed ül Zeki
Es selam aleyke ya İmamül Hasanül Müçteba
Es selam aleyke ya Aba Abdullah
Es selam aleyke ya İbni resul Allah
Es selam aleyke ya Emirel müminin
Es selam aleyke ya İbni Fatimetül Zehra
Es selam aleyke ya Kudretül ayni Habibi hüda
Es selam aleyke ya Gücel küşeyi sırrı hüda
Es selam aleyke ya İmamın Hüseyin şah şehidi desti Kerbela
Es selam aleyke ya Ali ceddike ve bike ya Ali kudretüke ve mevalike vel müminin rahmetullahi ve berakeallahü
ve selamı Aliyel Mürselin ve melakatühü ve mukarrebünnullahu Tala aleyhim ecmein vel hamdillahi rabbil Alemin.

MERSİYE: (Koca,1991:208209,210)

⁴ Kaynak kişi.Orhan Bulut.Tekirdağ/Çorlu.1944.öğretmen.

Ey cân ü dil serrîrine sultân yâ Hüseyin
Vey Kerbelâ'da şâh-ı şehidan yâ Hüseyin

Çeşm ü çerâğ-ı âleme nûr-i cemâl-i Hak
Cân-ı cihâna rahmet-i Rahmân yâ Hüseyin

Ruşen yüzünde sûre-i Veşşemsi Vedduhâ
Şânında nâzil ayet-i Kur'ân yâ Hüseyin

Hüsnün gülünde olmaya bir berg-İ sebze
Bâğ-ı behişt ü ravza-i Rıdvân yâ Hüseyin

Hâl-i ruhin katında şehâ seng-i rîzedir
Dürr-i adenle lâ'l-i Bedahşân yâ Hüseyin

Ceddin Resûl-i pak atan Şâh-ı Mürtezâ
Ammin imâm-ı din Şeh-i merdân yâ Hüseyin

Ey nûr-i çeşm-i Fâtıma mahbûb-i ins ü
İnletti bizi mihnet-i devrân yâ Hüseyin

Mâh-i Muharrem erdi dem-i mâtem oldu âh
Oldu bu ayda gün gibi pinhân yâ Hüseyin

Kan ağladı felekte şafak şefkatinde âh
Ol dem ki ettiler seni kurbân yâ hüseyin

Devr-i zamâne döndü vü âlem yıkıldı san
Tuttu cihânı nâle vü efgan yâ Hüseyin

Mâtem donunu geydi bulutlar bölük bölük
Bâran gamında koptu vü tûfân yâ Hüseyin

Gökler boyandı mâteme gün geydi kareler
Mahv oldu orada meh-i tâbân yâ Hüseyin

Yırttı yüzünü nâhûn-i hasretle mihr-ü mâh
Ağladı yer ü gök sana yeksan yâ Hüseyin

Çerhin büküldü beli vü sındı sitâresi
Encüm saçıldı yere çü bârân yâ Hüseyin

Deryâlar acıdı sana akar sular dahi
Taşlar alup döğündü firâvân yâ Hüseyin
Kanlar döküp figan ile her kişi der ki âh
Kani ne oldu sevgili cânân y â Hüseyin

Gül gibi çehre kana boyandı firâk ile
Çâk etse tân mı gonca giribân yâ Hüseyin

Sünbül saçımı çözdü vü gül gitti kendinden

Sûsen elinde hancer-i bürrân yâ Hüseyin

İder zebân-i hâl ile kim kangı yerdedir
Şimr-i lâin ü nekbet-i Mervân yâ Hüseyin

Âl-i Resûl'e kangı yere kara böyl-eder
Olsun Yezîd'e lâ'net-i Yezdân yâ Hüseyin

Her kim seni vü âlini can gibi sevmese
İtten beterdir ol nice insân yâ Hüseyin

Bezm-i gamında âteş-i hasretle yanmıyan
Olsun hemîşe ney gibi nâlân yâ Hüseyin

Derdâ ki tâs-ı çerhi felek hânedânına
Gâhi içirdi zehr gibi kan yâ Hüseyin

Sen dest-i Kerbelâ'da susuz bunda âh ü vah
Yere mi geçti çeşme-i hayvân yâ Hüseyin

Dervîşim âstânına yüz süre gelmişim
Şâh-ı keremsin eylegil ihsân yâ Hüseyin

Mahşer gününde el benim etek senin şehâ
Komagil anda teşne vü üryân yâ Hüseyin

Kandır şerâb-ı kevsere SÂFÎ kulunu sen
Geydir libâs-ı hulle-i Rıdvân yâ Hüseyin

Rahmeti seni sevüb yoluna can verenlerin
Olsun hemîşe hil'ati elvân yâ Hüseyin

Olsun sana vü aline Rûhül-emin müdâm
Kerûbiyanlar hamd ü senâhân yâ Hüseyin.

MERSİYE DUASI.

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Ve nünezzil-ü minel Kur'anı mâ hüve şifa'ün ve rahmetünlil mümine la yezidüz zalimine illa illa (İsra suresiayet.82.)Türkçesi: Kur'andan müminler için şifa ve rahmetolan ayetleri vahy ederiz. Bunlarsa zalimlerin ancak ziyanlarını arttırır.Darez zelan Kur'an vema şira veremetullahi mümünün ve lâ Yezid'i zalimin . İllah-hasre bariki Allah. Okuyanlar için bariki Allah, Ağlayanlar için bariki Allah. Bu okunan kelamı kudimin Kur'anı azimin nuranı veberakatu ve hasanatu asar rahmetini Hak suphane Tala şeyidetibe şadan şuhadanı şehidi Hazreti İmam Hasanül Müşteba Hazreti İmam Hüseyin Şah şehidi desti Kerbela efendimizin ruhu pirfitihatları şad olmak için bariki Allah. Sultanı Evliya biran etkiya Hazreti Hünkar Hacı Bektaşî Veli Horasani kudes Allahu sırrı Tala efendimizin aziz şerif lutuf şerifi için bariki Allah. Allah evladına erenler ruhu için bariki Allah, Horasan Pirleri için bariki Allah, bu çırak dibinde hizmet edenler için bariki Allah, baki pir şifası için bariki Allah. Husül yol erkan yol Hakkı için bariki Allah, ve nezirin kurbanın ve çırağın tercümanının aldığımız muhip Müslümanları için bariki Allah. Erenlere nezir bilmek bizlere helal olmak için bariki Allah. Allah gelen misafirlerin ve muhacirin ve abdalların, dervişlerin ve muhiplerin ve müritlerin her birisi her birimizi gönülden olan muradat ve mahsu-datlarımızın her hak divanında olmaklı için bariki Allah. Cemi enbiya ve evliya ve sülahayı Abidin elkiyayı zahidinervahı için bariki

Allah. Memleketimizin selameti için bariki Allah. Hak süpahana Tala Cumhurbaşkanımızın ömrü devleti mecidi nusreti Türkiye Cumhuriyetini kuran bu güzel vatanımızı bizlere emanet eden başta Mustafa Kemal ATATÜRK için bariki Allah, Ay yıldızlı bayrağımızın ilelebet Türk semalarında dalgalanması için bariki, Allah,adli ve adeleti yevmen feyemen ziyade eyle kılıcını keskin düşmanlarını üzerine nüfuzunu üstün,Türk dinine kuvvet vermesi için bariki Allah. Cenabu Hak Erenler Türk ordusunu der yada ,karada ve havada düşmanlardan üstün eylemesi için bariki Allah. Ule ma yi mazi için bariki Allah. Gökten rahmet,yerden bereket bitmesi için bariki Allah .Hacılar kuvveti için bariki Allah,gaziler hörmeti için bariki Allah. Muhammed Mustafa Taalallah vesellim efendimizin mutlu hal mukaddes mücella Musaffa müzeki ve aziz lütfi şerifi için bariki Allah. Ali için bariki Allah, iklim erenleri için Bariki Allah,Üçler ,beşler,yediler,kırklar yediler binler için bariki Allah,Ve usül yol erkân erenleri ervahı için Bariki Allah,Garipler için Bariki Allah,

Bizi de Duadan ve gülbankten ve hayır himmetten ve niyetten unutmayın, diye emanet eden eden canlar için Bariki Allah,Geçmiş, göçünmüş,bilginler,ve yaşamakta olan fukara (BEKTAŞİLER)için Bariki Allah,Muhammed Mustafa ile Şahı Velayet Ali kerem Alla'hü vechen ve Hz. Hüseyin diğer İmamların tertemiz aydınlık lâtif ruhları için evlâdı için,yakınları ve onlara uyanlar için Bariki Allah,Ali Aba ve cümle muhibi Ali Aba errahı için Bariki Allah,Gönül sahibleri ,Hazur ve Gaip erenler için Barik Allah, Horasan erenleri için Bariki Allah,Hz.Pir Hünkâr Hacı Bektaşî Veli Hakkı için Bariki Allah, Hacı Bektaş Postnişiniliği yapmış bütün DEDE Babalar için Bariki Allah, Hacı Bektaş Postnişini şimdiki DEDE BABA için Bariki Allah,Meydan ve makam sahibi olgun uyarıcıların (Mürşitlerin)aziz ve lâtif nurlu ruhları için Bariki Allah,Evvvel geçmişler sonra gelecekler için Bariki Allah ,Hesabı için bariki Allah ,Embiya için bariki Allah .Evvvelin ,Ahirin ,zahirin ,batının tayi bine tahirin Fahri devrişan huzuru haziran kafeyi ehli iman ruhu için slavat,Allah eyvallah HÜ DOOST . El FATİHA. ⁵

Mersiye sonunda Mürşidin emri ile görevlendirilen kişi YA İMAM diyerek önce Mürşide çorba sunar.Mürşit'te "YA İMAM YAHÜSEYİN SELAMULLAH, SALAVATULLAH YA HÜSEYİN LANETULLAH ALA KATİLİ HÜSEYİN " der ve çorbadan alır.Orada bulunan tüm canlar bu şekilde çorbadan alırlar.Kalan çorba kazanlara salavat getirilerek dökülür. Mürşit ve ana bacı musaffa yapar.Erler mürşit ile bacılar anabacı ile yaparlar.Musaffa tarikat ehliyelerinin görüşmesin denir.Daha sonra muhabbet faslına geçilir. Muharrem ayında çiraklar her zaman uyarıldığı gibi "Seyyidi sadat muhibbi sadat" gibi uyarılmıya başlanmaz. YA İMAM YA HÜSEYİN SELAMULLAH SALAVATULLAH YA İMAM HÜSEYİN LANETULLAH ALA KATİLİ YA HÜSEYİN.(Hüseyin'i katleden ellere lanet olsun)

Kerbela olayı sonrası bu gün için pek çok ağıt nefes yazılmış ve dünya dur dukça yazılacaktır.Muharrem ayında erkan açıldığında günün önemini ve anısını anlatan nefesler okunur. Makamlar ağırdır.Neşeli nefeslere yer verilmez.

AMUCALARDA MATEM GELENEKLERİ.

Amucalar 'da matem geleneklerini üç bölümde inceleyebiliriz.

Birincisi kökene bağlı gelenekler, ikincisi tarikata bağlı gelenekler, üçüncüsü muharrem ayına ait geleneklerdir.

KÖKENE BAĞLI GELENEKLERİMİZ.

Kökene bağlı gelenekler bu hayattan göçüm ile başlar. Amucalar'ın eski mezarlıklarının birçoğunda yazılı taşta rastlamak imkânsızdır. Yörenin kum veya kara taşları mezarın enini ve boyunu belirlemek için yeterli görülmüş, üzerine herhangi yazı yazılmamış, şekiller çizilmemiştir. Çünkü o zamanın şartlarına göre mali yönleri engel imiş. Var olan nadir bir kaç mermer taşı hain eller tarafından kırılarak yok etmiş. Bu gün birçok kabristanımızda mermerden düzenli mezarlar yapılmaktadır. Çoğunun çam ağaçları içinde olması ağaca verdikleri önemi gösterir. Bu gün Bektaşî tarikatına devam eden köylerimizde mezar taşlarında eski ve yeni yazı ile HÜ yazısı ve altında teslim taşı resimleri

⁵ Kaynak kişi. Fehmi Tuncay. 1935. Kılavuzlu. İlkokul. Bektaşî erkân namesi (Mersiye duası ve Gülbenki bölümünden.)

mutlaka bulunmaktadır. Teslim taşı 12 köşelidir. Bazılarında HÜ yazıları teslim taşının içine kazınmıştır. Bu tür resim ve yazılar kabrin tarikat ehli birine olduğunu açıkça gösterir. Ayakucunda genel de mezarın iç tarafında çam ağacı motiflerine rastlamak mümkündür. Bunların niye yapıldığını sorduğumuzda bir cevap alamadık. Hatta bunları Tekirdağ'ın en eski mermer ustasına sorduğumuzda bir cevap alamadık. Bu kişi ve Babası Tekirdağ'ın Kılavuzlu köyünde Abdal Ahmet Baba kabristanlığındaki pek çok yeni ve eski yazı ile yapmış kişilerdir.

Yalnız bu konuda geniş açıklamalarını gördüğümüz Beyhan Karamağralı'nın **Ahlat mezar taşları** kitabının 3,7,11,13,15, ve 19 ncu sayfalarında bu konuda geniş ve yeterli açıklamalar vardır. Günümüzde de görülen çam ve selvi motifleri ile insan ruhunun Tanrı'ya kavuşmasını sembolleştirmiştir. Mezar taşları yapı itibarı ile kadınlar, erkekler hatta çocuklar için farklı yapılmıştır. Kadınlarda saç örgülü taşlar, çocuklar için fesli, yetişkinler için derviş ve Baba taşları makamlarına göre işlenmiştir. Yeni yazı ile taşlarda da değişiklikler başlamıştır. Mezar üzerleri yakınları tarafından çiçek ve güller ile bezenir. Ayak ve başuçlarına Selvi çamları ekilir. Bayramlarda, Nevruz'da, Hıdırellez'de matem ayında ve belli zamanlarda mutlaka ziyaret edilir.

Üzerlerinin bakımı yapılır. Bazı mezarlıklar çeşitli nedenlerden dolayı bırakılarak yeni yerlere defin etmişlerdir. Tüm mezarlıkların yerleşim yerlerinden yüksekte olduğunu gördük. Hatta tüm Trakya'da bunu görmek olağandır. Hatta Trakya'nın en eski yerlilerinden TRAKLAR'ın mezarları çevreye hâkim tepeler üzerinde yapılmıştır. Bunlar halk arasında HÖYÜK olarak adlandırılmıştır. Belki de sevdiklerinin ayakaltında görülmesini istememelerinden kaynaklanmıştır.

1.DEFİN GELENEĞİ.

Eskiden ve günümüzde her ailenin ilk vefat eden çocuğuna tek taş dikilmektedir. Nedeni bilinmemekle beraber, eskiden çocuk ölümlerinin çok olmasının yanında, bu gün açıklanamayan nedenlerin de varlığı etkindir. Genç yaşta ölenlerin ayakucuna çiçek (gül lale) resimleri yapılmıştır.

Çocuk ölümlerinin bir daha olmaması dileğiyle yapılan gelenek zaman ile önemini kaybetmiş bilmeden uygulanmış olduğunu sanıyoruz.

Doğudan kopup gelen kitlelerin getirdikleri muhtelif adet ve gelenekler, Anadolu'daki Türk toplumuna derin bir surette tesir etmiştir. Anadolu'da bu gün dahi Bektaşiler ve Tahtacılar arasında yaşayan bazı adetler ŞAMANLIK inanç ve adetlerin devamıdır. Tasvirli mezar taşlarının yapılması, hiç değilse başlangıçta, tarikatla, o devirdeki düşünce sistemi ile ilgilidir. (Karamağralı, 1992:14)

Mezar taşlarında nebati süslemelerde sap, yaprak, başak veya yemiş; yemişlerden ayva, nar, incir gibilere; çiçeklerden ise lale, karanfil, sümbül, kadife, nar çiçeği haşhaşa önem vermişlerdir. (Tanyu, 1968:94)

Yukardaki örneklerden de anlaşılacağı gibi nedeni her ne olursa olsun, kökeni nereye dayanırsa dayansın, gelenek ve göreneklerin bazı nedenlerden dolayı bir anda bırakılmayacağını, bırakıldığında da topluma olan etkilerini düşünmek gerekir. Açıklamak ve tanıtmak istediğimiz geleneklerimizi her ne niyetle yorumlarsa yorumlasınlar, biz düşünce ile varız var olmaya da devam edeceğiz.

Ölüm her canlının doğduktan sonra yaşayacağı bir olaydır. İnsanların, ölümden evvel muhakkak iyiye gideceğine inanılır. Vefat edeceği anlaşıldığında, en yakınlarına haber verilir. Duruma göre gece gündüz yalnız bırakılmaz. Vefat anından sonra, genelde kabiledede vefat edeni yıkayanlar kendi bünyesinden yetiştirdiği kişilerdir. Bu kişi ve yardımcılarının fakir veya zengin olacak diye bir kural yoktur. Niçin kendi bünyesinden bu son işlemi yapıldığını araştırdığımızda, tarikat kökenlilerde, sağlığında kendisini horlayan iyi görmeyenlere tenini göstermemek, son işleminde de yine kendi olanına teslim olma duygusunun yattığını biliyoruz. Vefat olayından sonra mevtanın defin işlemine kadar yapılacak işlemler genelde yüz yıllardır yapıla gelmiş, diğer toplumlardan saklanmış, hatta bir sır şeklini almıştır. Niye, niçin yaptıklarını tam olarak açıklamadıkları, açıklama gereği duymadıkları, tüm ananelerin diğer toplumlarca hiç düşünülmeden kötüye yorumlanmaması da buna etken olmuş kanısındayız. Bize halen Kılavuzlu köyünde erkek mevtaları yıkayan hali vakti yerinde olan bu işi sadece inancı için üstlenen Veli Yılmaz'a bu uygulamanın nedenlerini sorduğumuzda dilinin döndüğünce geniş açıklamalarda bulundu. Anlattıklarını aynen yazıyoruz.

"Hazreti Fatma Ana hayatının son anında Hazreti Ali Efendimizi yanına çağırarak helalleşir. Ona son bir vasiyeti olduğunu bunu uygulaması ister. 'Beni sağlığımda hor görenlere vefatımdan sonra yağdırma,(Yıkıtma) kendin yıka ve geceleyin gün ışıırken beni defnet' diyor. Bunu Hz. Ali aynen uyguluyor. Ardından bu işlemi neden yaptığını ona yaraşır bir defin yapmak istediklerini söyleyenlere vasiyetini anlatıyor.⁶

O günden sonra tarikat ehlleri, defin işlemlerini kendi törelerine ve inançlarına göre uygulamışlar. "Bazı ehli hocaların vefat eden Ehli Beyt mensuplarına bu uygulamalarından dolayı saygı duyduğunu görüyoruz. Tam olarak yılını belirleyemediğimiz zaman biriminde (Cumhuriyetin kuruluşundan sonra olmuş.) bir Bektaşî tarikatına mensup bir muhip can vefat ediyor. Bir hocayı defin için getirdiklerinde hoca mevtanın yüzünü açtığında irkilip korkuyor. Ona tarikat mensubu olduğu söylenmemiş. Ey cemaat bu mevta sağlığında hangi inanca sahip ise, o inançta olanların görevlileri bunu yağsun. Bakın bu mevtaya bunda ölü surati mi var? Bu adam gülüyor. Hakk'a ulaştığı için mutlu bir şekilde göçünmüş, diyor ve gidiyor.

Vefat edenin cinsiyetine göre kadınları kadın yıkayıcı, küçük çocukları kadınlar, erkekleri ise sadece erkekler yıkar. Tarikat kökenlilerde mürşit makamındakileri ise sadece Mürşitler ve Dervişler yıkamaktadır. Bu Trakya'da diğer tarikatlarda aynen uygulanmaktadır.

Vefat edeni hemen yere, odanın içine orta yerine serilen bir yatağa yatırılır. Buna RAHAT YATAĞI denir. Gözleri açıksa kapatılır. Çenesi bir eşarp veya benzeri şeyle bağlanır. Kolları ve ayakları düzgün bir vaziyete getirilir. Yüzüne kadın veya kız ise eşarp, erkek ise havlu örtülür. Yukarıdaki işlemlerin aynısı Şamanist inanca sahip TUVA Şamanlarında görülmesi bir rastlantı değildir.

Orun buzary ('yatağın kaldırılması').Bir Şaman öldükten sonra yapılacak iş, üzerinde öldüğü yatağı uzaklaştırmaktır. (Er,1996:35)

Eğer vefat olayı geceye yakın olmuşsa o gece mevta evinde misafir denilir. O gece hısım akrabası konu komşusu sabaha kadar başında beklerler. Sabahın erken vaktinde köyün tüm gençleri köyün kabristanlığına mevtaya mezar kazmaya çıkar. Sabahleyin sala verilerek halka duyurulur. Bazı köylerimizde en yakınlarına mezar kazdırıyorlar. Mevtanın en yakınları onlara gönlünden ne koparsa para veya hediye veriyormuş. Genelde tarikata devam eden köylerimizde bu gelenek uygulanmaz. Vefat edene kazılacak mezar boyu herhangi bir ipe alınır. Kabristanlıkta genelde aynı soydan olanlar belli yerlere gömülür. Ziyaretlerde ve temizlikte kolaylık olsun diye. Mezar kazılmasına en yakını başlamaz. İlk başlayan ölçü ipini keserek mezarın boyunu belirler. İpi iki kişi birer ucundan tutar. İlk başlayan kazarak ölçüye kadar ilerler. Biri mezar içinde çalışırken, çok acele durumlar gerektirmedikçe başka biri girmez. Balıkesir'in Ertuğrul köyünde mezarın kazılmasına emeği geçenlere defin olayının ardından 7 gün sonra topluca yemek verilir. Bu köyümüzün Sünnileşmesine rağmen bir geleneği başka bir biçimde devam ettirmektedir.

Çünkü Bektaşî ve Bedreddin'iler de öldüğünün gecesi cenaze kalkmışsa üçü, yedi gün sonra 7 si yapılır. Cenaze yıkandığı yere o gece mum yakılır. Bu mum bir şişenin üzerine oturtturulur. Bu su üç sabah kabre en yakını tarafından dökülür. Üçü gecesi bir tabağa un, unun üzerine mum ve yanına da tuz koyuyorlar. Bu mum bitene kadar yanıyor. Bu mum mevtanın evinde iken yanı başında yanıyor. Ayrıca cenazenin yanına, mumun yanına bir taş koyuyorlarmış. Cenaze kalktığında o taşı kim alıp getirdi ise aldığı yere bırakıyormuş. Unun üzerine mum daha evvelden mayalanmış hamurun üzerine oturtturuluyor. Mumların bu şekilde oturtturulması düğün geleneklerimizde de vardır. Yalnız düğün geleneklerimizde mum hamurun üzerine konuluyor. Mevtanın yıkanılacağı yeri genelde evidir, camide de yıkanır. Hiç bir zaman cenaze yıkanılması haricinde sabun elden verilmezmiş. Mevtayı yıkayan ve yardım edenlere mevtanın yakınları tarafından birer havlu verilmesi gelenektir. Gönülden kopan bir miktar para verildiği de olur.

Bu işi yapanlar bunu kesinlikle para için yapmazlar. Çünkü yukarıda yazdığımız gibi amaç kendi mensubunu başkalarına yağdırmamaktır. Yani sağlığında horlayana son anında teslim edilmemektedir. Bazen bu hocalar tarafından da yapılır. Ama kadınlar mutlaka kendi mensuplarınca sırlanır. Kefenleme işleminden evvel bu kişi tarikata girmiş ise (Bektaşî) başına harekesi beline tığbendi bağlanır.

Kadınlarda doğum yaptırana ebe denilir. Eğer vefat eden EBE ise ellerine kına yakılır ve iki eline beyaz eldiven geçirilirmiş. Bunları son doğum yaptırdığı kadınlar yaparlarmış. Eğer bunu yapamayacaksa, başkasına yaptırmış.

⁶ Veli Yılmaz. Tekirdağ/Kılavuzlu .İlkokul. 1930.

Ama eldiveni son doğum yaptırdığı iki kadın örer veya dikermiş. Ebelerin yakın zamana kadar görev yaptıklarını biliyoruz. Halk arasında ebelerin saygınlığı büyüktür. Öyle ki lakapları bile ebe olarak geçer. Ebeler çocuklarının sayısını (doğum yaptırdığı) bir uçkura düğüm atarak sayarlarmış. Uçkur eskiden kadınların şalvarlarını bellerine bağlayan bu günkü lastiklerin yerini tutan bir eşit örgülü ipe verilen addır. Eskiden mevtayı yıkarken bir cins kabağın içi oyulur, bununla su dökülürmüş. Yaşlıların, "**bize artık kabak suyu**" demeleri belki de bundandır. Bunu sadece mevta yıkarken mi kullandıklarını bulamadık. Bazıları sadece o iş için kullanıldığını söylerken, bazıları bunun tersini söylüyor. Ama çok eskiden sadece bu iş için kullanıldığı sanılıyor. Mevta tabuta konulduktan sonra yakınları ve sevenleri için evinin önüne getirilip, tabut, iki sandalye ve benzeri şeyin üzerine konulur. İsteyen daha evvel son bir defa yüzünü görebilir. Cenaze anında ve sonrası yas tutma vardır.

Ama hiç bir zaman bunu uzatmaya göz yummazlar. İyi gelmeyeceğini, ölen ile ölmeyeceğini anlatarak teselli etmeye çalışırlar. Cenaze ardından en yakınlarının ağıt yaktığı görülür. Bunlar o an dile gelenlerdir. O an ki duyguları kaleme almak ve tespit etmek, anlatmak ve yazmak o anı yaşayanlara saygısızlık olur inancı ile bulup yazmadık.

Eski tüm milletlerde bile yas tutma geleneği çeşitli şekiller de olmuştur. Göktürklerin kitabelerinde bu konuda geniş bilgi vardır. (Eröz,1977:332)

Ölenin ardından tüm baş sağlığına gelenlere yemek verilir. Buna CAN AŞI denir. Ayrıca Bektaşî tarikatına girmiş bir kişi nasip kurbanını sağlığında kesmemiş ise kırkı çıkana kadar kesilir. Mevta evine gelenlerin, genelde kadınların giysileri yasa uygun biçimdedir. Köyde ve kentte Amucalar'dan biri göçündüğü zaman herkes, o günkü çok acil işi haricinde, işe gidilmez. Bu cenaze kalkışına kadar sürer. Mezarlara mevtayı saklayacak şekilde oyuğu yapılır. Bazı köylerimiz kabri köpek ve benzeri hayvanlar açmaması için karaçalı ile topraklıyorlar. Cenaze gelene kadar mevtanın mezarını boş kalmaması için içine bir kürek konulur. Mezarlıkta işler bitince mevtanın getirilmesi için biri haberdar eder. Eğer göçünen kişi kadın veya kız ise tabutun ön kısmına bir tülbent ve benzeri eşarp bağlanır. Eğer erkek ise havlu bağlanır.

Tüm Amuca köylerinde, mevtayla tüm sevdikleri son defa olarak helalleşme merasimi yapılır. Önce erler sonra kadınlar ve kızlar tabutunu en az üç defa sıvazlayarak hakkını helal ettiğini söyler veya gönlünce diler. Genelde tarikata devam eden köylerde bu merasimi Mürşitler veya Dervişler (Dedeler) yapar. Ve bu kişi "Ey cemaat bu kişiyi nasıl bilirsiniz ?" diye üç defa sorar. Halk her bir ağızdan "İyi biliriz" der. Halktan mevtanın vekili olarak helallik ister. Dua yapılır ve hemen halk tarafından tabut eller üzerinde evin arsasını çıkana kadar omuz üzerine salı alınmaz. Salı cenazeyi taşıyan tabuta verilen addır. Salın önüne kimse geçmez. Salı sadece erkekler taşır. Kırklareli köylerimizde kabrin her iki başına dikilecek GÖNDERLERİN cenaze önünde yakınlarından biri veya gönderleri yapanın götürdüğünü gördük. Mezarlığa kadınlar çıkarılmaz. Salı taşımak sevaptır inancı ile herkes en az üç defa salı taşımak için uğraşır. Salın giderken gıcırdamasını iyiye yorumlamazlar. Cenaze ile birlikte kabrin üzerine dökülmek için bir desti veya ibrik ile su götürülür. Desti de kadın ise eşarp benzeri bir şey erkek ise havlu bağlanıyor. Bunu su dökene verildiği gibi gönderleri yapana da veriyorlar. Bazı yörelerde en yakın akrabasının küçük çocuğuna, bazı yörelerimizde ise yetim ve öksüze götürülürmüş. Bu testi veya ibriğin sapına bir mendil bağlanır, taşıyana verilir (Ertuğrul köyünde). Ayrıca Balıkesir'in Ertuğrul köyümüzde mevta kadın ise üzerine **üstlük** denilen sarı renklerin hâkim olduğu beyaz çizgili başörtüsü örtülürmüş. Erkek ise mendil bağlanıyormuş.

Mevtanın yıkatıldığı yere o gece mum yakılır. Öğleki bu, tarikata devam edenlerde olduğu gibi Sünnileşen köylerimizde de devam etmektedir. Bize bu konuda geniş açıklama gönderen Balıkesir'in Ertuğrul köyünden Rıfat Savaş mum yakılmasını şu şekilde anlatmaktadır.

Cenaze, yıkandığı evin bahçesine yıkandığı yere yakın muhtemelen üç gün veya yedi gün gemici feneri türünde bir lamba yakılır. Bu Trakya 'da üç gündür. Daha da fazla yakılması olabilir. Mezara ilk kazmayı vuran yine ilk toprağı o atar. Mevtayı mezara en yakınları indirir. Kefenin üç bağı çözülür.

İkisi mevtanın başucundaki **Gönder** adı verilen mezarı belirleyen tahtalara bağlanır. "Ölü gömüldükten sonra mezarın baş ve ayak uçlarına yukarı kısmı geniş ve yuvarlak alt kısmı dar birer tahta dikilir. Bunların uçlarına birer çivi çakılır. Ölünün kullanılmamış örtülerinden mendillerinden uzun parçalar kesilerek bir yük ipe dizilir ve tahtalar arasına bağlanır. (Karamağralı, 1992:26)

Amucalar 'da gönderleri yapana, saldaki bağı mendili, havlu veya eşarp verilir. Gönderler mezar taşlarındaki çam motifine benzemektedir. Üç bölümden oluşur. Yani üç adet kertik vardır. Bunlar hayatın evrelerini mi yoksa tarikattaki 3 sayısının inancından mı bilemiyoruz. Bazı yörelerimizde gönderlerde yapılış olarak pek değişiklik görülmemektedir. Zaman zaman mezarlara mum yakılması görülür. Bunun nedenin iyi anlatacağına inandığımız bir notu da iletmeden geçemeyeceğiz. Ağaçlara saygı gösterme geleneği günümüzde çeşitli yörelerde özellikle su kaynaklarının bulunduğu yerlerde, Ulu ağaçlara hürmet şeklinde devam etmektedir. Ağaçlara kumaş parçası bağlamak, onlardan yardım dilemek, onların gizli kuvvetlerinin olduğuna inanmak bu eski Türk inancının halk arasındaki devamıdır. Kabir toprağı iyice toplanınca daha evvelden getirilen su dökme işlemi yapılır. Amucalar 'da cenazelerini hocalar kaldırdığı gibi Mürşitlerde (Babalar) kaldırır. Çünkü bir Mürşit şeriat kurallarının tamamını bilir ve uygular. Mevtayı yıkayanlar önlere ıslanmaması için halk arasında FITA adı verilen birer önlük takarlar. Bu önlükler dokumadandır. Kolay kolay su geçirmezler. Eğer mevta tarikat liderlerinden biri ise vasiyetine göre Tennuresi ve hırkası tekbirlenerek göğsü üstüne konulur. Cenaze evinden mezarlıkta çalışanlara irmik helvası, söğüş pişirilmiş bir horoz, peynir ekmek ve içecek su gönderilir. Buna MEZARLIK EKMEĞİ adı verilir. Bazen mezar kazımı, tabiat şartlarından dolayı uzun sürebilir.

Bu belge H.1329 M.1913 yılında Edirne'de vefat eden bir kabile mensubu kişiye ait vefatını belgeleyen belgedir.

Çoban Ali bin Ali (Lakabı Çoban olan Ali oğlu Ali)

Baladaki muharrer olan Çoban Ali bin Ali 'nin Edirne'de vefat ettiğine Allah rızasıyla şahitlik ederiz. 9.Kânun evvel 1329 (1913)Pınarhisar'ın Deveci çatak ahalilerinden Feyzi Sadullah ile Çobancık Ali Parmak bastılar.(İmza atamadığından parmak basmışlar)

Mihr-i zaptiyeleri olmadığından parmak vaz 'itmişlerdir.

Karyemiz ahalisinden Çoban Alinin vefat ettiğine Feyzi Sadullah ile Çobancık Ali Allah rızasıyçin şahidlik ittiklerinin tasdik ederiz. 9 Kanun evvel 1329 sene

Pınarhisar Deveciçatağı Muhtarı (Muhtarın adı ve imzası yoktur. Muhtar olmadığından 3 aza imza etmiş.)

Aza mühür
Ali

Aza mühür
Osman

Aza mühür
Hasan Bin Emin

2. KABRE SU DÖKÜLMESİ GELENEĞİ.

Cenaze ile birlikte getirilen su, mezarın baş kısmından başlayarak ayakucunda bitirmek koşuluyla dökülür. Yukarıda anlatılan kişilere yaptırılır. Mezara örtülürken her kez toprak atmak ister. Kimse birbirinin elinden küreği almaz, yere bırakır öyle alır. Eskiden su dökene para verildiği söyleniyor. Bu gün bu uygulama bırakılmıştır. Bu geleneğin uygulanmasının neden yapıldığını inandırıcı bir şekilde anlatacak birini bulamadık. Ayrıca mezara üç sabah gün doğmadan su dökülmesi yapılır. Bu sular mevtanın yıkandığı yerde yanan mumların altındaki sulardır. Eskiden vefat edenin bir doktor kontrolü olmadığından toprağın serinliği ile kendine gelebilir diye gidilmiş olabileceğini düşünülmüş olabilir. Bu inanca kesin rastlamamakla bundan dolayı olabileceğini ima ettiler. Zaman zaman bu tür olaylara rastlanılması olanağını düşündüklerinden bu uygulamaya devam ede gelmişler. Aslında toprağın pekişmesi için yapılan gelenektir.

Yağışlı hava bile olsa gidilmesi düşündürücüdür. Kabirde mevtanın yüzü kibleye çevrilir, bazen başının altına yastıkta koyan oluyor. Genelde bir şey konulmamasına özen gösterirler. Beyhan Karamağralı'nın "Ahlat mezar taşları" kitabının 1.ci sayfasında Hazreti Muhammed'in oğlu İbrahim'in kabrini düz olarak kapattırması ve üzerine su döktürmüş diye yazmaktadır. Buradan kalıp günümüze gelmiş olabilir.

3. CAN AŞI GELENEĞİ.

Mezarlıkta iş bitince tüm gelenler topluca dağılmadan cenaze evine gidilir. Cenaze yakınları gelenlerin dağılmaması için gerekli ikazlar ile gelmeye ikna ederler. Balıkesir'in Ertuğrul köyünde mezarlık inişinde mevtanın yakınlarından biri tarafından şeker dağıtılmış.(Rıfat Savaş'ın Ertuğrul köyü matem inançları notlarından).Can aşı geleneğinin

kökeni çok eskilere dayanmaktadır. Bunu birçok eski Türk töresinde görmek mümkündür. Bu kurbanlara Göktürklerde YUG veya YOG denilmiştir.

Kaşkarlı Mahmut bu Göktürk yazıtlarından 400 sene sonra yazdığı divan-ı Lügatı Türk kitabın da Türklerin örf ve adetlerini anlatırken ölüme bağlı geleneklerinde ölü için verilen aşı YOG denildiğini söylüyor. (Karamağralı,1992:26)

Başka bir yazarımız aynı geleneği şu şekilde anlatıyor.

Beltelerde (eski Türk boylarından) birinci ölü aşısı defnin üçüncü günü verilir (Gömüldüğü güne üçü deniliyor.)Defnin yedinci günü bütün oba halkı kadın ve erkek hepsi toplanıp mezarlığa getirilir. (Eröz,1977:334)
Aynı eserde Defin törenine iştirak edenlere evde et (Kurban) pişirilir denilmektedir. (Eröz,1977:334)

Amucalar'ın bu geleneğinin buradan kalmış olduğunu iddia etmek herhalde yanlış olmaz. Mevta'nın evinde kurban, helva, pilav, hoşaf ve yemek çeşitlerinden oluşan hazırlık tüm inenlere verilir. Yemekten önce 2 veya 3 kaptan tüm gelenlerin elleri yıkatılır. Bu kaplar cenazenin ardından mezarlığa gidenlerin döneceği yola ters olarak kapatılır. Hizmet edecekler koşarak gelip bunlara su doldurur. Su dökme işlemi hiç kesilmeden devamlı dökme şeklinde yapılır. Giderken elleri yıkatılırken aynı uygulama yapılır. Havlu ile elleri sildirilir.

Gelenler giderken "Allah sabırlar versin, Başımız sağ olsun, yedik içtik Allah kabul etsin" diyerek ayrılırlar. Akşama yapılacak üçü için, bir veya iki kişi tarafından köy halkı üçüne çağrılır. Bu yaslı ev için yalnız kalıp üzülmemesi için bir avunma şeklidir. Cenaze evinden ayrıldıktan sonra komşular ve akrabalar tarafından ölenin kaldığı oda, el birliği ile acele olarak badana edilmiştir. Tarikata devam edenler de toprağa düştüğü gecenin akşamına yapılan toplantıya ÜÇÜ adı verilir. Yedisinde de en yakınları toplanır. Kırkı yapılır. Sünni köylerimizde ise üçü akşamından başlayarak topluca kadınlar tarafından tebareke okunur. Bu 7 gün süre içinde yapılır. Ufak çapta mevlit yapılır. Cenazeye talkın veren hocaya daha sonra uygun bir zamanda TALKIN SABAHİ adı altında, evden yeni veya yenice bir tabak verilir. Bu kap bakırdan olurmuş genelde. Vefat edenin giysilerinin tümü toplanır, yıkanır ve en yakın dostuna verilir. Cenazenin elbiseleri yıkanmadan önce 41 adet taş toplanıp yıkanacak suya atılmış. Taş toplama işlemi 41 den geriye sayılarak yapılmış. Kırkinci gecesini mevlit okutulur. Aynı işlem 52. de yapılır. Sünnileşen köylerimizde vasiyeti varsa DEVİR denilen tören yapılmış. Buna günümüzde ISKAT diyorlar. Daha çok dini eğitim görmekte olan kişiler arasında bir miktar paranın paylaşılmasıdır. Bu kişiler dualar okuyarak bu parayı kabul ettiklerini belirtirler. Bu tören yaklaşık 10 kişinin dizleri üzerinde duaları ile biter. Sonunda paralar eşit olarak dağıtılır. 1994 yılı itibariyle bu miktar kişi başına 300.000 TL'dir. Ölüm yıl dönümleri genelde köy çapındadır. Her toplum kendi inancına göre icra eder. Tüm tanıdıkları çağrılır. Davet edilme köylerde kadın veya erkekler tarafından çağırma ile olmaktadır. Gelenlere yemek verileceğinden bir gün öncesi hizmet edecekler gelir, gerekli hazırlığı yaparlar. Hizmet edecekler hizmet gününden bir gün evvel haberdar olurlar, yani çağırılırlar. Mevlitler de yemekli yapılmaktadır.

Senesinden bir gün evvel taş dikilmesi genelde yapılmaktadır. Buna katılanlara yemek verilir. Buna mezarlık ekmeğide denilir. Vefat edenin eşyalarından, sonra, sevdiği birine veya fakire kişinin belli biri olması fark etmez, bir kat yorgan yastık ve iç çamaşırı alıp verilir. Ayak kapları üçü gecesine kadar yani o gün birine verilir.

4. VEFAT EDENİN ARDINDAN 40 GÜN SÜT VERİLMESİ GELENEĞİ.

Vefat edenin yakınları ardından hayır işleri icra ederler. Bu kişilerin maddi yönü ile orantılıdır. 40 gün içinde lokma yapıp dağıtırlar. Bu süre içinde mevta'nın gelip dolaştığına inanılmış. 40 gün süresi içinde her gün bir kişiye süt götürülür. Bu kişinin sevdiği biri olabileceği gibi, fakir bir kişi de olabilir. Ayrım söz konusu edilemez. Son gün, kırkinci gün, süt ile birlikte tas ve bir kaşık bırakılır. Bazı hali vakti iyi olanlar çeşme ve benzeri şeyler yaparlar. Bu vesile ile toplumun bazı gereksinimleri karşılanmış olur.

Yukarıda anlatılmak istenilen bazı uygulamaların kökeni şu kayıt ile doğrulanmaktadır.

Ölülerin ruhları için hayır işlemek, fakir doyurmak Müslümanlıkta da vardır. Ancak uygulamanın 3.7.9.40.52 Seneyi devriye gibi takvime bağlanmış olması Gök Tanrı/Ulu Tanrı inancının uzantısıdır. Seneyi devriye mezar onartılması Hunlar döneminden günümüze kadar gelen eski Türk inancıdır. (Kalafat,1995:37)

MATEM İLE İLGİLİ İNANÇLARIMIZ.

1. Köyden biri vefat ettiği gün köye seyyar satıcının gelmesini, yakında köyden birinin daha vefatının olacağına işaret kabul eder ve inanılır. Satıcıları köyde tutmaz geri gönderirler.

2. Cenaze kalkana kadar evlerde ekşi hamur mayası bırakılmaz.

3. Cenaze ardından tüm köylerde eski sular dökülür, yenileri alınır. Bu gün bile her evde çeşme olduğu halde köyün akan çeşmesinden su alanlara rastlamak olağandır.

4. Küçük yaşta çocuğunu kaybeden anneler, cuma akşamları hiç bir iş yapmazlarmış. O gece küçük çocukların (Vefat eden çocukların) bardakları ile su taşırlarmış. Cuma akşamı iş yapan annenin çocuğunun bardağının delineceğini diğer arkadaşlarından geri kalacağına ve buna üzüleceğine ve bunun için ağlayacağına inanılmış. Annelerin çoğu cuma akşamı iş ellemezmiş.

5. Küçük yaşta yavrusunu kaybeden anneler bayramlardan evvel arife gecesi ellerine kına yakmazlarmış. Arife gecesi masumların o gece rüyalarında annelerinin ellerini öpmeye geleceğine inanıldığından anneler o gece kına yakmazlarmış. Eğer kına yakarlarsa elini öpemediği için ağlayacağına inanılmış. Aslında o günün şartlarında bir annenin eline kına yakmasını önlemek için bu tür inancı yaymışlardır.

6. Cenaze giderken ardından hamile kadınlara baktırmazlar. Nedeni ise açıklanamamakla beraber doğacak yavruya ecelin tez gelmemesini önlemek istemlerinden dolayıdır.

7. Hamile kadınların bir yakının cenazesine baş sağlığına giderken küçük parmağına kırmızı kurdele bağlarlar. Bu gün de uygulanmaktadır. Hamile kadınlar çok yakını olmadığı zaman gitmelerine müsaade edilmez. Çünkü oranın etkisinde kalıp kendisine bir şey olmasından korkulur. Parmağına bağlanan bez ise doğacak yavrunun benzinin sarı olmaması içindir. Kırmızı renk çağrışım yapıp renginin istediği gibi olmasına gönül birlemek içindir.

8. İlk ölen çocuklara tek mezar taşı dikilir. Günümüzde de bu uygulama yapılıyor. İki taş diken de vardır.

9. Eskiden tarikat ehli kadınların ellerine kına yakılması hoş karşılanmazmış. Çünkü Hz. Hüseyin'in Kerbela'da şehit edilmesine ters düşeceğine dair inancın etkisindedir. Kına yakmak sevinç işareti sayılır. Amucalar' da kınanın sadece düğünlerde yakıldığı söylenir. Bu gün kına yakılışında her hangi kısıtlama olmamakla beraber çok yaygın değildir. Bazen ellerinde mayasıl olanlar ile saçlarında kır olanlar, saç dökülenlerin yaktığı görülür. Kınanın itibarı pek yoktur.

10. Cenaze çıkan evlerde günümüzde uzun bir zaman radyo, teyp, televizyon ve benzeri şeyler ile eğlence yapılır. Neşeli her tür eğlence yapılmasına müsaade edilmez. Ne kadar acil olursa olsun nişan, düğün gibi her tür gelenekler ertelenir. Giyimler ve tavırlar matemi yaşatır. Bu tür uygulamanın dışında hareket edenleri kınarlar. Aşırıya kaçanları da pek sevmezler. Törellerimiz bunu men eder. İyiye işaret kabul etmezler.

11. Evlerinden veya çok yakınlarından cenaze çıkan erkekler saç ve sakallarını kesmezler. Bu tarikat inancı ile birleşmedir. Çünkü Bektaşilikte içi dışı bir olmak inancı vardır. Kalp ile beden bir olması inancı etkilenmesidir.

12. Mezarlıklar yerleşim yerlerinden yüksek yerlerde. Mevtanın baş tarafı batıdadır. Yüzü doğuya bakar. Mevtanın yüzü kibleye çevrilir. Bazı Sünnileşen köylerimizde mezarlar kibleye doğru çevrilmeye başlanmış. Yakın zaman içinde yaşanan bu olaylar mezarlıklarda eski ile yeni arasında tezat oluşturmaktadır.

" Türkler çok eski çağlardan beri doğuya, yani güneşin doğduğu yöne büyük saygı göstermişlerdir. Hun çağında yaşayan Altaylılar ölülerinin başını genel olarak doğuya çevirirlerdi. Böyle gömerlerdi." (İnan,1976:189)

13. Vefat eden kişi sağlığında Bektaşi tarikatına girmiş ise beline tıg bendi başına harekesi konulur. Sağlığında nasip kurbanını kesmemiş ise kırkı çıkana kadar kesilir.

14. Mezar başlarına mum yakılması geleneği hala vardır.

15. Yatırların ve kabirlerin belli bir kural dâhilinde icra edilmesi yapılır. Yatırların kabirlerinin belli bir yönü Trakya da yoktur. Erenlerin yönü olduğu gibi bırakılır. Kırklareli'nin Ahmetler köyündeki Gül Baba, yönünü yeni türbe yaptırırken rüyada bazı kişilere görünerek bu günkü durumuna getirtirmiş.

16. Kabirlerde mevtanın saklanacağı şekilde yarım oyuğu yapılır.

17. Cenaze götürülürken salın gıcırdamasını, yakın bir gelecekte bir kişinin vefat edeceğine yorumlarlar.

18. Kabirler üzerine basılmaz. Bu inanç saygıdan dolayıdır. İnsanın bir gün bu akibete geleceği için saygıda kusur etmek istemezler.

19. Art arda bir yerde intihar olayı olursa yeniden tekrarlanmaması için intihar eden kapıdan çıkarılmazmış. İntihar olduğu yerden dışarıya bir delik açılarak çıkarılmış. Delik yerin durumuna göre kazılmış. Hiç cenaze çıkmamış evin bacasından yukarı kova ile su çekilirmiş.

20. Mezarlıklarda şeker ve para bırakılması günümüzde nadir de olsa yapıldığı görülmektedir. Bunlar ziyarete gelen küçük çocukların almaları için bırakılıyormuş. Şekerlerin ise böcekler tarafından bile yenilmesi sevap diyorlar.

21. Mezarlıklara yemiş ağacı ekilmesini, yemişlerin yenilmesini iyi görmüyorlar. Bunu, yemiş için gelenlerin burada yatanların üzerine istenilmeyen durumlar nedeni ile zarar vermelerinden dolayıdır.

22. Mezar üzerindeki her tülü bitkiler temizlenip, yerine gül ve çiçek ekilir. Bazı yörelerimizde mezar üzerindeki otlar temizlenince yere atmıyorlar.

23. Kadınların mezarları, erkeklere nazaran daha derin kazılır. Erkekler bele, kadınlar ise göğüs hizasına kadar derin kazılması gelenektir. Bu tür kazılması bu inancın devam ettiğini gösterir. Niçin kadınların mezarlarının daha derin kazıldığına gelince kadının erkeklere nazaran teni daha naziktir. Ceset çürürken koku yayılmaması için kazıldığı sanılıyor. Bir ikinci neden kadınların erkeklere nazaran daha günah işlemeye uygun olduğu düşünülmüş. Son inanışın akla yatkın gelmemektedir. Çünkü kimin ne olduğunu ve olacağını ancak Yaradan bilir. Yine de kadın teni erkek tenine nazaran daha ağırdır diyorlar. Bunu da yatalak bir kadın hasta ile bir erkeğin uzun yatmadan dolayı yer yer çürümelerden kokmasından bildiklerini söylüyorlar.

24. Mezar kazılmadan evvel mevtanın boy ölçüsü, mutlak bir ip ile alınır. Bu ip mezar kazılacak yere getirilip kazma ile üzerinden kesilerek kazmaya başlanır. Mezara başlayan kişi gömülme esnasında ilk toprağı atar. Mevtanın en yakını ilk kazmayı vurmaz. Mezar kazımın da ilk kazmayı vurana yani mezarı kazmaya başlayana bir desti verilmesi gelenektir.

25. Hakk'a göçünüp te herhangi bir olay veya nedenle ortaya çıkan veya çıkarılan kişinin kefeninde bozulmadan duruyorsa o mevtanın sağlığında daha Hak ile Hak olduğuna yani Evliya mertebesi derecesine eriştiğine inanılır. Hatta bu Bektaşî ve Alevî şiiirlerine bile konu olmuştur. Seyit Nesimi'nin bu şiiiri bize olayı değişmeci olarak ta anlatıyor olmasına rağmen inancın etkilerinin ne kadar geniş kitlelere yayıldığını göstermektedir:

Aşk ehli ölmez yerde çürümez
Yanmayan bilmez ateşi aşka.

26. Meftaya kazılan mezar bitince mevta defin için gelene kadar mezar içine bir kürek konulması muhakkak yapılır. Boş mezarın yeni bir kişinin vefatına çağrı yapacağı inancını çağrıştıracağı için bu uygulama yapılıyor. Başka bir açıklamasını bulamadık.

27. Amuca kabilesi içinde tarikat kökenli olanların vefatından sonra cenazesini Mürşitlerin kaldırması isteği inancı yaygındır. Aslında Mürşitler(Babalar) tüm hocaların şeriat kurallarını bilir ve uygularlar. Aslında sağlığında bilinçsiz kişilerin satışmaları sonucunda dirisine itibar göstermeyenlere tenini göstermemek istememelerinden dolayıdır. Bu tür satışmalara nadir de olsa bazı din görevlilerinin de katılması bu tür uygulamalara yol açmıştır. Bunu bilmeyen kişiler cenazelerini hocasız kaldırıyor demeleri yanlıştır. Nedeni bundan dolayıdır. Daha etraflı şekilde matem geleneklerinde açıklama yapılmıştır.

28. Vefat eden bir kişinin gözleri açık giderse bir hasretine kavuşamadığına, ardından yetimler bıraktığına inanılır. Halk arasında bu inancı yansıtan deyimler türemiştir. Şunu başaramazsam, bunu yapamazsam gözlerim açık gidecek denildiği görülür.

29. Mezarlıktan inen halkın tümüne CAN AŞI denilen yemeği verilir. Yemekten evvel ve sonra gelenlerin tümünün elleri yıkatılır. Geniş açıklama matem geleneklerinde anlatılmıştır.

30. Mezarlıkta mevtanın saklanması için mezar kazanlara vefat edenin evinden bir horoz pişirilip yanında ekmek, tuz ve irmik helvası gönderilir. Burada bulunan herkes davet edilir. Bir kaç lokma almak gelenektendir.

31. Vefat edenin gömülmesinin ardından tüm herkesin elini yüzünü yıkaması gelenektir. Ardından tuvalete gidilmesi de yapılır.

32. Mezarların ve mezar taşlarının parmak ile gösterilmesini doğru bulmazlar. Nedenini bilen yok. Orada yatanların da bir zamanlar insan olduğu için küçümseneme ilkesi için olabilir.

33. Eskiden su kabı olan bakraçların ters çevrilmesi halin de çevirenin kaynanasının öleceğine inanılmış.

34. Vefat edecek kişinin son nefesini vereceği anlaşıldığında en yakınlarını dışarıya çıkarırlar. Yoksa o kişinin zor can teslim edeceğine olan inanç vardır. Bu inancın batıl olmadığı birçok kez yaşanan olaylardan kanıtlanmıştır. En sevdiklerinden ayrılmak yaşarken nasıl zorsa, ebedi ayrılığın da zor olacağı düşünülmüş. Bazen kendini anlıyan hastaların yakınlarını herhangi bir bahane ile uzaklaştırdığı bilinmektedir.

35. Vefat eden kişinin çenesine, baş ve ayakucuna birer taş dikilmesi muhakkak yapılmalıymış. Gök gürlediği, şimşek çaktığı zaman bunlara sığındığına inanılmış. Eski mezarlıklarımızı incelediğimizde tümünde kumdan veya kara taştan bir belirleyici taşlar dikilmiş. Cahil dönemlerde ikna etmek için bazı yöntemlere başvurulmuş. İtikat ve inançlarını göz önüne alarak bu yola başvurmuşlardır.

36. Ölenin ardından kırk gün ev halkı ve yakınları lokma (Kolaç) dağıtırlar. Yağda pişirilen bu lokmaların kokusunun mevtaya ulaşacağı hatta mevta tarafından duyulduğuna inanılır.

37. Ölmüşlerinin canı için fakir fukaraya veya her hangi bir komşuya un ve tuz verilir. Bu kişinin zengin veya fakir olması önemli değildir. Bunu kime götürse o alır. "ALLAH KABUL ETSİN ÖLMÜŞLERİNİZİN CANINA DEĞSİN" der. Sofra duasından sonra yemeğe önce tuz ile başlanır, bitişte de tuzla son verilir. Bunun hakkında hadisler olduğu söylenir.

Sofrada kaşıkların iç tarafı daima yukarı doğru olarak bırakılır. İçlerinin alta dönük bırakılması rızık ve kısmet kapanmasına yorulur. (Ögel,1971:12)

38. Halk arasında ölümlerin kolaylaşacağı, doğumların zorlaşacağına dair inanç bu gün bile vardır. Ne yazık ki çeşitli neden ve hastalıklardan dolayı ölümlerin çoğalması bu inancın doğruluğunu kanıtlamıştır.

39. Sadece cenaze yıkanırken sabun elden verilmiş. Kalan zaman bir kap içinde verilmiş. Buna günümüzde pek uyulduğu söylenemez.

40. Kur'an da açık ve kesin bir hüküm bulunmamakla beraber, İslamiyet'te süslü ve dikkat çekici mezarlar yapılması hoş görülmemiştir. Hz. Muhammed, oğlu İbrahim'in kabrini düz olarak yaptırmış ve üzerine çakıl koydurup su döktürmüştür.

Zamanla İslamiyet'in yayıldığı bölgelerde tarih mirasını ve İslamiyet'i kabul eden kavimlerin eski mezar geleneklerinin tesiri ile değişik tipte mezarların yapılmasına başlanmıştır. Anadolu'yu fethi eden Türkler burada bir taraftan eski mezar geleneklerini devam ettirirken bir taraftan da tabi ve tarihi faktörlerin tesiri ile bir takım mahalli örnekleri meydana getirmişler. Doğu Türk oymakların bir takım sanat unsurları ile beraber eski inanç ve adetlerini Anadolu'ya taşıdıkları gösterir. (Noyan,1993:26)

Bu açıklamalar gösteriyor ki belli zaman aralığından sonra her topluluk eski töresini ilk fırsatta uygulamaya koyuyor. Amucalar 'da 1877 göçü sonrası yeni tarikatları ile eski tarikatları inançlarını yeni köylerinde de yeniden uygulamaya başlamışlardır.

41. Matem ayında kana kana su içilmez. Matem ayında 12 gün matem orucu tutulur. Bazı tarikatlar Trakya'da matem orucunu ramazan orucu gibi tutuyorlar. AMUCALAR da değişiktir. Muharrem ayı içerisinde erkekler 12 gün süresince saç ve sakal tıraşı olmazlar Mecburi hizmette bulunanlar bu kuralın dışındadır. Emir altında bulunanların bu kurala uyması gerekmemektedir.

42. Tarikat ehllileri bu süre içinde haberleşme yapmazlarmış. Eşler arasında ilişkiler matem ayı süresince kesilir.

43. Muharrem ayının 12 günü banyo yapılmaz. Çok tozlu, kirlı yerlerde çalışanların bunu uygulaması beklenemez. Çünkü pislik ile ibadet dinimize aykırıdır. Muharrem ayı orucunu bu gün Sünni vatandaşlarımızın da tutması saygı duyması örnek bir davranıştır.

44. Kazanın kapanması halinde kapayanın kaynanası ölür denilir. Türklerin geleneklerinde saç ve sakal kesilmeye ait inanışların kökeni aşağıda vereceğimiz kayıttan anlaşılacağı gibi çok eskiye dayanmaktadır:

Eski Türkler ölü ardından saç ve sakallarını kesmezlerdi. (Noyan,1993:26)

45. Törelerimizde matem ayı içinde bağırarak, eziyet ederek matem tutma yoktur. Sefil görünmek, acınacak durumlarda bulunmak yasaktır. Matem ayı içinde hiç bir canlı hayvan kesilmez, avcılar avlanmaz. Et ile yapılan yemekler yapılmaz. (Pişirilmez) . Kurban bayramı matem ile birlikte girerse kurbanlar sonradan kesilir.

46. Cenaze çıkan evdeki tüm mevtanın çamaşırları cenaze kalkana yıkanmalı imiş. Mevtanın çamaşırları yaşayanlara karışır inancı ile bir an evvel yıkanmalı imiş. Mevtanın yakınları o gün kendi çamaşırlarından yıkamazlarmış. Bir gün sonrası bırakırlarmış.

47. Eskiden köylerimizde fırınlarda pişirilen ekmekler cenaze kalkana kadar fırından çıkarılmış. Cenaze ardından fırına ekmek atılmazmış. Bu günde bu inanç hala yapılmamakla beraber inanılmaya devam ediliyor.

48. Halk arasında mezarlıkların tekin olmadığına dair inançlar yaygındır. Hele ne zamandan beri olduğu bilinmeyen mezarlıklara ait bir sürü rivayet veya olmuş olaylar günümüzde de anlatılmaktadır. Bunlara örnek teşkil edecek iki olayı yazıyoruz:

Bu gün Tekirdağ'ın Kılavuzlu köyü hudutları için de halk arasında Ceneviz Mezarlığı denilen yerde, zamanı tam olarak bilinmeyen yılda(Tahminen Cumhuriyetin ilk yılları sonrasında) Murtaza Ağa (Engin) ile çobanı (Rum asıllı imiş)sonbaharda koyunlarını gece Ceneviz mezarlığı denilen yerde koyunları Papaskaya yatırmışlar. PAPASKA, halk arasında sonbaharda kırdan kalan hayvanların gece doydğu yerde sabaha karşı yatırılmalarına verilen addır. Gecenin bir yarısında hayvanların büyük bir gürültü ile dağıldıklarını görüyorlar. İlk anda bunu koyunlara kurt geldiğine yoruyorlar. Çünkü koyunlar kurtların geldiğini köpeklerden evvel algılayabiliyorlarmış. Aradan biraz zaman daha geçince olay yeniden tekrarlanınca korkuyorlar.

Çünkü her iki vaka da koyunlar iki yakaya ayrılıp aralarından bir yol bırakıyorlarmış. Çoban Ağa burası tekin değil demeye başlayınca koyunları alıp başka bir yere gidip yatırmışlar. Bu mezarlık olarak tabir edilen yer bir höyüktür. Üzerin de mezar taşları yoktur. Yalnız höyüğün dağılmaması için bazı taşların varlığı belli oluyor. Buradan alınan bir taşın bile geri getirileceğine inanılıyor. Höyük yapılırken civardan bazı taşlar getirilmiş. Üzerindeki kalıntılardan deniz kenarından getirildiği belli olan ufak bir taşı eve getirdim. Ama beklendiği gibi bir olay olmadı.

İkinci olay ise, yine Kılavuzlu köyü hudutlarının bittiği yerde bu gün bir kaç dekar kadar kalmış ARAP MEZARlığında olmuş. Bu mezarlığın eskiden sürülmeden evvel 20,30 dekar kadar büyük alana yayılı olduğu ihtiyar dedelerimiz tarafından söyleniyor. Mezarlık Kepenekli eski adı ile Köpekli köyü (Kepenekli) hudutları içinde kalmaktadır. Tekirdağ ili araştırmacılarından yazar Mehmet Serez'e bu konuyu sorduğumda, bu mezarlığın Rumlar ile Araplar arasında yapılan bir savaştan kalmış olacağını söyledi. Kılavuzlu köyünden Ali Pamuk ile Hüseyin Balun (bu kişi 2014 yılında sağdır, olayı ondan dinlemiştim.) Yine bir sonbahar gecesi koyunlarını burada gece yatırıyorlar. Her ikisinin de başına birbirinden habersiz iken garip olaylar geliyor. Onları bir takım bilinmeyen güçlerin rahatsız ettiğine inanarak terk ediyorlar. Ayrılma bahanesini de her ikisi hayvanların huzursuzluğuna bağlayarak oradan ayrılmak istemişler. Kendilerini normal vaziyetten farklı yatarken bulmuşlar. Ayrılana kadar birbirlerine anlatmamışlar. Oradan ayrılınca sıra ile anlatınca hayli korkmuşlar. Hem olayı aynı anda birbirinden habersizce aynen yaşamaları bu inancı bilip inandıklarından bir daha orada hayvanlarını yatırmamışlar.

49.Ahirette kişilerin ilk eşi ile buluşacağına diğer eşleri ile buluşamayacağına hala inanılır.Bu törede ikinci eş olayına ters bakılmasından dolayı çıktığı sanılıyor.

50. Ahirette kardaşların buluşamayacağına kardaşlığın dünya da olduğu söylenir ve inanılır. Kardeşler arasında iyi geçinmeyi temenni etmektedir.

51. Cenaze sonrası mevtanın kabri üzerine yağmur yağarsa yağışların devam edeceğine inanılır.

Kaynakça.

Er, Handan. Ana yurttan ata yurda.Tuva Şamanları cenaze törenleri. 1996

Erkan, Yavuz. Belleten dergisi. Sayı.302. Cilt.54. 1969

Eröz, Mehmet . Alevilik ve Bektaşilik. 1977. İstanbul.

İnan, Abdülkadir. Eski Türk dini. Ölüler ve ölü kültü. 1976. Ankara

Kalafat, Yaşar. İslamiyet ve Türk Halk inançları. 1995.

Karamağralı, Beyhan .Ahlat mezar taşları.1992.

Koca, Turgut Bektaşi Nefesleri ve şairleri. 1991 İstanbul

Noyan, Bedri .Cem dergisi.1993. Alevi ve Bektaşilikte sofrada

Noyan, Bedri.Bektaşilik ve Alevilik.1991.

Ögel, Bahattin.Türk kültürünün gelişme çağları.1971. İstanbul.

Tanyu, Hikmet.Türklerde taşlarla ilgili inançlar. 1968

Bu çalışmamız Folklor /Edebiyat dergisinde 30. özel sayısında yayımlanmıştır.